

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 54-55 (6894-6895)
1998 йил 14 июль, сешанба

Сотувда эркин
нархда

ИСТИҚЛОЛ

ИФОРЛАРЧИ

Азиз болалар! Мана, истиқлол байрами 7 йиллик тўйининг саррин шамоллари эсаётир. Ундан илиқ кунлар ифори, порлоқ орзу-хаёллар ҳиди, бобо деҳқон заминининг, бир кафт тупрогининг ҳиди келаётир... Ватан ифорга тўлиб кетаётир... Ватаннинг кўкси гулларга, истиқболли хонишларга тўлиб келаётир. Ватан, Истиқлол ҳақидаги қўшиқлар янграётир... Бу мустақиллик байрами олдидан қилинаётган қалб тадорикларидир...

Азиз болалар!

Сиз истиқлолнинг, озодликнинг ҳур авлодларисиз! Бу иқболи порлоқ кунларнинг эгалари- сизсиз! Порлоқ келажакни бунёд этиш учун белларини маҳкам боғлаган авлод, 21-асрнинг ҳур фикрли, тийрак нигоҳли фарзандлари бугун истиқлолни қандай ҳис қилаётир? Қонлар, жонлар эвазига келган мустақилликни қандай қилиб муҳтаҳкамлаётир. Мустақиллик нима ўзи? У кимга нима учун керак? Мана шу туйғулар замиридан баҳра олган қалблар эрта келажакнинг устунни бўлади. Бугун озод юртининг келажакига пойдевор қўймоқни зиммасига олган авлодлар, сиз азиз болаларга ўз юртингизни, байрогингизни, мадҳиянгизни қанчалар улуғ ва муборақ эканини англаштириш мақсад қилиб қўйганлар. Сиз аввало ўз қалбингизни ўрганинг, унга қулоқ солинг. У ўз ватанини севадими, байрогини-чи? Мағрур туриб мадҳиясини ўқиб бера оладими? Эзгулик ва матонат томон чорлавчи давлат рамзлари ҳақида ким нима дейди? Азиз болажонлар ўз давлатлари ҳақида нималар билади? Мен ўз ўқувчиларимдан шу саволларга жавоб олиб, сизга йўллаяман.

Гулчиroy АСКАРОВА, Каттакўрғон туманидаги
Суюн ЭРГАШЕВ номли мактабнинг она тили ва адабиёт ўқитувчиси.

**БАТАН
МАДҲИЯСИ
ҚАЛБЛАР
КЎШИГИ**

«Серқуёш, ҳур ўлкам
элга бахт, нажот,
Сен ўзинг дўстларга
йўлдош, меҳрибон.
Порлагай тоабад илму
фан ижод,
Шуҳратинг порласин
токи бор жаҳон»...

... Ватанга аталган мадҳия
бу, қалбларнинг ҳайқириги
қўшиғи...

Хар гал янғроқ товушини
эшитсанг қалбинг оламида
юрт ишқи кезинганини ҳис
қилдирадиган овоз бу...

Тонгда кўнглинг қатим-
ларига сингиб бораётган
меҳр билан илғасанг шу

қўшиқдан маъсумроқ қўшиқ
йўқдек, томирларингда та-
бийий ва самимий бир меҳр-
ни, матонатни, сеҳрли бир
туйғунини уйғотиб ватанинг
кенгликларини янада севди-
ради бу қўшиқ. Шоир Аб-
дулла Ориповнинг ватан се-
зимларини сим-сим тўкили-
шидаги бу қўшиқда бутун
бир халқнинг муҳаббати,
меҳри жўшиб ётади.

Бу қўшиқ куйланаётган-
да жами мавжудот ўрнидан
тик туриб бир дам ватан
хаёлига чўқади, кўз олди-
дан ўтмишнинг қаро ва ок
кунлари, тинчлик кабутари-
нинг нотинч безовта бўлган-
лари, бутун элнинг тинчлик
учун шукрона айтишлари
ўтаверади....

Мен мадҳия айтилаётган
дамда ана шу туйғуларни бо-
шимдан кечираман.

**Сен бир қўшиқдурсан
70 томирим,**

**Куйиблар куйлайди
ҳар тонг, ҳар саҳар.**

**Сен бир қўшиқдурсан
қалбим, юрагим**

**Ийиблар куйлайди ҳар
дам, ҳар маҳал.**

**Мен ватан ишқини
шундай туяман,**

**Кўнгил боғларига
чўқади шабнам.**

**Юрагим қўшиғи,
қалбим қўшиғи,**

**Ватандек мангу бўл,
менинг мадҳиям...**

**Ёркиной УМРЗОКОВА
8-синф ўқувчиси.**

**КЎНГИЛАГА
ҚАДАНГИЗ
БАТАН
БАЙРОГИН**

Мен Ўзбекистон байроғи-
ни жуда ҳам яхши кўраман.
Уни мингта давлат байроғи-
нинг орасидан ҳам топиб ол-
сам керак. Унинг зангор
йўлларини, 12 та ёниб тур-
ган юлдузини кўрсам кўзим
кувонади. Асли зангор ранг
бир мунавварликни қалбга
олиб киради. Байроқ деган
сўз эса музаффарлик, жасо-
рат, матонат каби сўзларни
эслатади.

Ота-боболаримиз Ватан
байроғини жондан-да устун
қўйдилар, азиз билдилар.
Биз, бугунги авлод, уни
фақат юксакларга кўтариб
ардоқламоғимиз ва яна шоир

айтганидек кўнгилга қада-
моғимиз керак.

**Музаффар кунларнинг
рамзидир байроқ,**

**Зафарли йўллардан
кетгучи бир шаҳд.**

**Байроқ бу бошини
кўкларга тутган,**

**Илдизи халқ бўлган
энг мағрур дарахт.**

**Олимжон
ОРИКОВ, 5-синф
ўқувчиси.**

**КОНСТИТУЦИЯ~
ИСТИҚБОЛИМИЗ
КИТОВИ**

Дастури амалимиз, ҳақ ва
ҳуқуқларимизнинг кафола-
ти, келажакни ойдин юртимиз
фуқароларининг бурчлари ва
амалларининг ёрқин китоби,
бу — Конституциядир.

Давлат бор жойда, жамо-
ат бор жойда албатта дастур
ҳам бўлади.

Ўзбекистон конституция-
сида ҳар бир одамнинг
ҳуқуқи кафолатланган,
унинг кадр-қиймати белги-
лангандир.

Диний эркинлик, сўз ва
фикр эркинлиги таъмин этил-
гандир.

Демократик давлатнинг
дастурида ҳақ-ҳуқуқлар ҳам
ҳаққонийдир.

Унда ҳатто биз болалар-
нинг илм олиш ҳуқуқлари-
миз, оиладаги ва мактаблар-
даги ҳақ ва қоидаларимиз
ҳам яратилган.

Хур мамлакатнинг бахтиёр
болалари сифатида мен ўз
конституциямизни ҳурмат
қиламан ва ардоқлайман.

**Бахтимизнинг қомуси,
Қалбимизнинг**

офтоби.

**Бошимиздан нур
сочил.**

Иқболимиз китоби.

**Озод ҲОЛОВ,
6- синф ўқувчиси.**

**ШЕЪРИЙ
ТОПИШМОҚЛАР**

**1. Мағрур туриб
ҳилтирар**

**Ўн икки юлдуз
балдоғи**

**Осмон қадар етади
Ўзбекистон.....**

**2. У ўзбекнинг
қўшиғи,**

**Қалбимиз фаҳрияси
Асрлар оша янгра**

Ўзбекнинг.....

**3. Орзиқиб
кутилганим,**

**Ёрқин кулган
истиқбол.**

**Етти ёшга тўлади
Бизнинг буюк.....**

**4. Ризқимизнинг акси
бор,**

**Байроқ унинг оғаси
Ватан кўксига қуёш,**

Ўзбекистон.....

**Дилдора Умрзокова
8-синф ўқувчиси.**

АБЛОЧИ ҚИЗ АБЛО БИЛАН СУХБАТ

Абло Жиззах вилояти, Арнасой туманидаги Мирзо Улуғбек номли 1-мактабнинг 2-синфида ўқийди.

— Абло, сени аълочи қиз дейишаркан-а?

— Ҳа, лекин жудаям мактаб юбордингиз. Хали кўп ўқишим керак.

— Нега катта бўлиб қолгансан? Гапларинг доно-доно?

— Билмасам, оиламизда тарбия шунақа бўлган бўлса керак. Болаларнинг ҳам катта-катта дунёлари бўлади-ку.

— «Абло мамлакатнинг аъло фарзанди», деб бошланадиган шеърни биласанми?

— «Билиб қўйки, сени ватан кутади», деб давом этади-я, шу икки қаторини биламан ҳолос.

— Яна нималарни биласан?

— Мирзо Улуғбекнинг юлдузчи бўлганини биламан, Амир Темур бобонинг ўғилларини биламан. Эртақлар, қўшиқларни биламан.

— Абло Раҳимова деган қўшиқчини яхши кўрасанми? Ўша опага ўхшагинг келадими?

— Шу хонандани яхши кўраман. «Мен замонни оташ дедим» деган қўшиғи бор-а?

— Ҳа, бор. Сен кўп нарсани биларкансан.

— Лекин қўшиқчи бўлгим келмайди.

— Нега?

— Қўшиқчиам кўпайиб кетди. Ҳаммаям қўшиқчи бўлаверса бўлмайди-да энди.

— Тўғри айтасан. Сен нималарни яхши кўрасан яна?

— Мен ҳайвонот оламини яхши кўраман. Айикни, қуёни яхши кўраман. Уйимизда қуёним, жўжаларим бор.

— Одамларни яхши кўрасанми?

— Ҳа, албатта, онамни, дадамни, айниқса Барно опамни яхши кўраман. У мени ҳар таътилда Тошкентга олиб келади.

— Сен яхши ўқигин, «Олим бўлсанг — олам сеники» деган мақолни биласан-а?

— Ҳа...

Абло меҳрманд кизча, ҳамма уни яхши кўришини истайди. Шу туйғу уни яхши ўқишга ундайди. Аслида яхши ўқиган, одобли болаларни ўқитувчилар ҳам яхши кўришади-да.

Мен шу ҳаёллар билан ёзув столим устига қарасам мана бу хат турибди экан:

«Гулжамол опа!

Мени яхши кўрсангиз, мен ҳақимда шеър ёзинг. Сизни яхши кўриб, Абло».

Меҳрим товланиб кетди. У ўзи меҳрнинг кизчаси.

Мен унда ўзимнинг маъсум болалигимни кўриб, орзиқиб кетдим. Болаликни соғиниб кетдим. Кўзларим ёшга тўла бошлади.

АБЛОГА
Кўнглимнинг тубида шивирлаган қиз,

Кўзингда тебранар меҳр дарахти
Қалбимдан бир маржон ўғирлаган қиз

Сенинг юракчангни кўрмоқ фараҳли.
Хали бир фарзона кунларинг келар,
Кетасан! Бу ишқнинг девонасидан.

Жон синглим,
Кўнглимнинг маъсум қизчаси

Кетма, юрагимнинг остонасидан.
ЭРТАКЧИ БОЛА
Шоҳдил мактабда ўқимайди, у боғчага боради. Кўзла-

ри бирам хайратли, «кўзчаларининг тубида соғинч дарахти шовуллаб ётади». У ниманидир, кимнидир кўп соғинаётганга ўхшайди. Гаплари шунақаям маъноликки, эшитиб хайратда қоласиз. У ҳаммани бирдай яхши кўра олмайди. У кўзлари билан эмас, қалби билан кўради.

У ҳатто шеърлар ёзади. Ёши бор-йўғи олтида.

Мана, шеърларидан мисралар тингланг:

«Бахтли кунларимга кузлар келади...»

«Энди нима қиламиз, энди...»

«Кўнглим балиқчаларини еб қўйди...»

Хайратнинг акси бор унда, ортиқча донолик бор унда, лекин ёшига нисбатан ному-

носиб «чолбобо гаплар» айтса ҳам ўзига ярашиб туради. Чунки, сўзларида табиийлик кучли. У турли хил сураглар ҳам ишлайди. Динозаврларни, қушларни, маймунларни, балиқларни яхши кўриб, сурагларини чизади. Расм солинган ажойиб китобларини ҳар куни кўради. Деярли барча ҳайвонларнинг номини билади. Ҳар куни мультфильм кўрмаса жаҳли чиқади.

Ойисидан эртақлар сўрайди. Билмайман, деса «аялар ҳамма нарсани билиши керак» дейди. Агар аяси эртақ

ни эмас.

— Зўр экансан-у, кимларни яхши кўрасан?

— Аямни, дадамни, сизни, яна Хосият холамни, кейин Самодилни ҳам,

— Самодил ким?

— У кичкинагина кизча, катта бўлса чиройли бўлади-да.

— Ҳм... Катта болаларга ўхшайсан-а? Боғчада нималар қиласан?

— Кичкина болалардай ўйнайман, ухлайман.

— Машҳур бола бўлишни

Қадрли болалар!

«Тонг юлдузи»нинг сизни, сизнинг қалбингиз оламини жудаям яхши билади ва англайди. Чунки у сизнинг сирдошингиз ва дўстингизда.

Саҳифаларида шивирлаётган сўзларни қаранг, барчаси сизга аталган, сизга айтилган дил изҳорларидир. Агар сиз уни доимий дўст қилсангиз ҳечам адашмайсиз. Гоҳида сотқиндугоналар, чақимчи дўстларингиз чиқиб қолади, аммо «Тонг юлдузи»нинг ҳеч қачон сизга хиёнат қилмайди ва сизни алдамайди. У яна сизнинг энг доно, оқил, ақлли дўстингиз ҳамдир.

Ана шу доно дўстингиз орангиздаги энг аълочи, энг доно болалар билан суҳбатлар қилмоқчи. Йўқ, албатта сизнинг ҳар бирингиз аълочисиз, бироқ бизда энг, энг, энг деган сўз борку.

Биз энг, энг, энг аълочи ва доно болаларни суҳбатга чорлаймиз. Марҳамат танишинг!

ЎНГИ ПУШАЙМОН

Бир бор экан, яқин замонларда бир шахзода билан малика яшаган экан. Улар узоқ яшаганларидан кейин, жудаям узоқ яшаганларидан кейин бир қиз кўрибдилар. Унинг исмини СОҒИНЧ қўйибдилар. Чунки, улар боласи йўқлиги учун болани жудаям соғинган эканлар. Соғинч маликага ўхшаб жудаям чиройли экан, у улғайиб бораверибди,

кейин бу орада малика ўғил кўрибди, унинг отини АРМОН қўйибдилар, негаки ўғли туғилган вақтда шахзода жангда ҳалок бўлибди.

Малика кўп қайғу чекибди. У тақдирга тан бериб, икки боласини катта қила бошлабди. Соғинч билан Армон улғайиб қолган экан. Улар онаси билан боғда сайр қилишар экан. Бир куни нима бўлибди-ю, иккаласи маликани жудаям хафа қилиб қўйишибди. Малика болаларидан хафа бўлиб йиғлабди-да, адирга чиқиб кетибди.

Соғинч билан Армон онасини хафа қилиб қўйганини билиб, пушаймон бўлиб кўп йиғлабдилар, ёлворибдилар. Лекин онаси кунлар ўтса ҳам қайтмабди.

Соғинч онасини соғиниб, сарғайибди, охири дарё бошига бориб, «қани эди мажнунтолга айланиб қолсайдим», деб орзу қилибди ва бирдан бошини дарёга эгиб турган уятчан, маҳзун мажнунтолга айланиб қолибди.

Опасини излаб чиққан Армон йиғлаб-йиғлаб «қани эди шу тоғлардек бўлсайдим» дебди. У ҳам бирдан тоққа айланиб қолибди. Уларни одамлар кўп излашибди, топишолмагач ўша ернинг ярмини СОҒИНЧТОЛ, ярмини АРМОНТОЛ деб номлабдилар.

Кунлар ўтиб аразлари тарқаб, малика юртига қайтмоқчи бўлибди, бироқ унга узоқлардан овоз келибди. «Ўғлинг тоққа, қизинг мажнунтолга айланиб қолди. Бир-бирдан аразлаш, хафа бўлиш, кек сақлаш ва бир-бирининг кўнглини оғритишнинг оқибати шунақа бўлади».

Малика бирдан шамолга айланиб, юртига учиб боришни хоҳлабди. Шамолга айланиб тоғлардан ошиб, ёмғирлар ёғдириб, йиғлаб юртига келибди.

Тол билан тоғни кўриб, уларнинг ўз фарзандлари эканлигини юрагидан сезибди. Иккисини ҳам кучиб йиғлабди. Одамлар шамолнинг аввалгидан бошқачароқ эсаётганини сезиб, у эсиб келган томонни САБУҲА деб номлабдилар.

Малика сарин тонг шамолига айланиб қолган экан, шунинг учун ҳам улар фақат тонгда кўришар эканлар. Бошқа пайтлар кўришолмас эканлар. Энди улар одамлардек, дунёда яшайётган она-болалардек бирга ухлашни, эртақлар тинглашни, аҳил яшашни орзу қилишар экан, бироқ энди кеч экан...

Шунинг учун ҳам ота-онани хафа қилмаслик керак экан.

ГУЛБАҲОР

ОРАСТАЛИК МАСКАНИ

Езда таътил бошлангани ҳам яхши экан. Нега дейсизми? Чунки, таътилга чиққанимдан бери мазза қилиб ойимга эргашиб юрибман-да. Қачон қараманг, гоҳ қайсидир лицейга борадилар, гоҳ коллежга. Болалар богчаси, мактаб, шифохоналар... Журналистлик касби яхши экан-да, деб қўяман узимча.

Шундай қилиб бу сафар ойимга эргашиб Республика ихтисослаштирилган хотин-қизлар коллежига келиб қолдим. Бу ерда 11-синфни битирган қизлар иқтисодиёт, дастурчилик ва ижтимоий тиббиёт ходими ихтисосликлари бўйича билим олишаркан. Ойимнинг айтишича, бундай хотин-қизлар коллежи нафақат бизнинг республикамызда, балки МДХда ҳам ягона экан. Буни эшитиб қизиқишим яна ортди.

Коллеж ҳовлисида гуллар барқ уриб очилиб ётибди. Ёзнинг жазирасига қармай ҳаммаёқ соя-салқин. Чунки ҳовлида тарвақайлаб усган дарахтлар шунақанги улканки, уларнинг танасини улчашга мендақа қизлардан тўртта ёки бештасининг қўлочи камлик қилади. Коллеж биноси-

тиббий ёрдам ҳам курсата оладиган эпчил ва уddaбурон бўлиши керак-да.

Ойим Барно опа билан суҳбатлашгунча секин йулакка чиқиб, ўқув хоналарига мўраладим. Қарасам, эшигига «Соғлом болалар хонаси» деб ёзилган бир хонада оқ халат ва қалпоқча кийган қизлар утиришибди. Аввалига шифохонага кириб қолдимми, деб уйладим. Кейин билсам бу ерда қизлар

болалар парвариши, тарбияси ва гигиенасини урганишар экан. Соғлом болалар хонасида чақалоқлар ётадиган қаравотча-ю, куйлак ва қалпоқчаларгача қўйилган. Бу хонада болаларни

Қарасам, ойимнинг гапи ҳалиям тугамабди. Э, бу катталарнинг гаплари тугамас экан-да, дедим-у биринчи қаватга тушдим. Секин рўзгоршунослик хонасини очдим. Бу хонада қизлар ўзбекча ва европача овқатларни пишириш, турли ширинликлар тайёрлаш, уй тутиш ва меҳмон кутиш маданияти, шунингдек, кийим-кечакларни моделлаштириш ва тикиш каби фойдали юмушларни урганишаркан.

— Торт пиширишни ҳам ургатасизми? — деб сурадим рўзгоршунослик дарсини олиб боровчи Фарида опа Зариповадан

— Вой, ширинхўр-эй! — деб кулдилар Фарида опа. — Агар коллежимизга ўқишга келсанг-чи, Гулноз, торт пишириш дейсанми, ҳамма дўгоналарингнинг ҳавасини келтирадиган чиройли костюмларни тикиш дейсанми, барча-барчасини урганиб

қизлар нафақат бирор касб эгаси балки юксак маданиятли, рўзгори ораста, замонавий ўзбек аёлининг намоёндалари бўлишади.

Коллежда қизлар инглиз тилини лингфонлар билан жиҳозланган махсус хонада урганишаркан. Қизларнинг тил урганишга иштиёқлари баландлигидан битта муаллим камлик қилибди. Директор Барно опа яна бир нафар инглиз тили ўқитувчисини қидираётган эканлар. Кутубхонада эса бирам китоблар куп эканки! Ўзиям-чи, нақ 2000 тадан ошиқ китоб экан.

аналарини урганишар, аёлнинг оиладаги ўрни ва оилавий муносабатлар ҳақида

— Бой-бу, бу китобларни қачон ўқиб бўлишади? — дедим ҳайратланиб, тартиб билан терилган катта-ю кичик китобларни кўздан кечирар эканман.

— Гулноз, қизлар аэробика билан шугулланадиган хонани кўрасанми? — деб сурадилар Фарида опа.

— Булмасам-чи! — дедим бажонидил.

Очигини айтсам, коллеждаги турли хоналарни кўздан кечиравериш сираям зерикканим йўқ. Ҳаммаёқ озода, ораста. Ҳар хил спорт ускуналари билан жиҳозланган спортзалда қизлар аэробика билан шугулланишади. Чиройли, ёруғ спортзалда ёқимли мусикаларни тинглаб аэробика билан шугулланган қизларнинг кайфиятлари кўтарилиб, димоғлари чоғ бўлади. Қоматлари эса Голливуд кино юлдузларининг ҳавасини келтирадиган даражада гузаллашармиш.

Компьютер марказида эса компьютерлар худди қалдирғочлардек тизилиб туришибди. Компьютер фанидан сабоқ берувчи Шохида опа Комилова қизларга дастурчиликнинг сир-асорларини сидқидилдан ургатарканлар.

Коллежда маънавият ва маърифат хонаси ташкил этилибди. Бу ерда қизлар ўзбек халқининг қадриятлари, анъ-

суҳбатлар утказишаркан. «Соғлом авлод учун» жамғармасининг тиббий-ижтимоий марказида қизлар режа асосида тузилган махсус маърузаларни тинглашаркан. Наврўз байрамида сумалак пиширишар, ўқитувчилар куни ва Тиббиёт ходимлари кунини нишонлашаркан.

Директор Барно опа ўқувчи қизларини бирам мактайдилар-эй: Орзулари эса бирам куп-ки... Эмишки, қизларнинг гап-сузи ва кийинишиданок одамлар уларнинг мана шу ихтисослаштирилган хотин-қизлар коллежини битирганликларини билиб олишса чет эллик хотин-қизлар коллежлари билан алоқа боғлаб, ижодий ҳамкорлик урнатилса. Ўзбекистон элчихоналарида ишлаётган аёллар билан суҳбатлар утказилса, ўқувчи қизлар учун яхши ибрат буларди. Ёзги таътилда коллежнинг соя-салқин ҳовлисида болалар оромгоҳи ташкил этилса ва ўқувчи қизлар тарбиячи вазифасини бажаришса. Болакайлар жазирама ёзни соя-салқинда мазза қилиб утказишарди, қизлар эса олган билимларини амалда синашарди. Яна бир инглиз тили ўқитувчиси ва мусикашунос ҳам топилса, нур устига аъло нур буларди...

— Барно опа, битта одам учун шунча орзу* куплик қилмайдами? — деб кулдилар ойим.

— Э, менинг қизларим ҳам куп-да, уларга нисбатан бу орзулар уммондан томчи-ку, — буш келмайдилар Барно опа. — Мен ҳозир амалга ошириш оsonроқ булганларини айтяпман. Ҳали келажакдаги режаларим шунақанги купки...

Барно опанинг барча орзулари амалга ошишини шунақанги хоҳладим-ки!

Гулбаҳор ФАЙЗУЛЛАЕВА

га кирдик. Ҳаммаёқ озода, шинам. Қаёққа қараманг, деворларга чиройли суратлар осилган. Қизлар коллежининг директори Барно опа Рашидованинг айтишича, иқтисодиёт ва ижтимоий тиббиёт ходими ихтисослигига 2,5 йил, дастурчиликка эса 3 йил ўқишаркан. Қайси ихтисосликда ўқишидан қатъий назар қизларга ҳуқуқшунослик ва тиббиётдан чуқур билим бериларкан. Чунки, ҳар бир қиз ўз ҳақ-ҳуқуқини таниган, зарур бўлиб қолган тақдирда оила аъзоларига

йўрғаклаш ва овқатлантиришдан тортиб уларга тиббий ёрдам курсатишгача булган барча ишларни урганишар экан.

Кейин яна бир хонага мўраладим. Бу ер тиббиёт хонаси бўлиб, қизлар укол қилиш, одамларнинг синган-чиққан аъзоларига гипс қўйиш каби ишларни урганишар экан. Бу хонада замонавий тиббиёт қурилмалари шунақанги куп эканки, мени ваҳима босди. Тагин укол қилиш машқини мендан бошлаб қолишмасин, деб бу ердан ура қочдим.

олардинг.

— Э, мактабни битиргунимча ҳали қанча бор-у, — дедим ва гапимни йўқотиб қўйдим. Хаёлимни катта ликоб тула мевалар узига тортанди. Қип-қизил помидор, олмалар, булғор қалампири-ю апельсин...

— Ву-й катталигини! — дедим егим келиб апельсинни қўлимга оларканман.

Нима деб уйловдингиз? Апельсин пластмассадан ясалган кўргазмали қурол экан.

— Қизлар рўзгоршунослик дарсида овқат пиширишдан тортиб меҳмон кутиш маданиятигача, замонавий кийимларни моделлаштиришдан тортиб бичиш-тикишгача булган барча рўзгор икчикирларини урганишади, — деб тушунтирдилар Фарида опа. — Хуллас, бизнинг коллежимизни битириб чиққан

Нилуфар

Кули гул моҳир табиат тиним билмас, тўхтовсиз неларнидир яратиш билан овора экан. У йўқ ердан сон-саноксиз юлдузлар, уларда мавжуд ун саккиз минг оламини, бир-бирига ухшамас дунёлардаги наботот-у мавжудотларни яратибди. У улкан дарахларнинг ҳар бир япроғидан тортиб капалакгулнинг нафис гулбаргларига, ниначининг ҳарир қанотларидан тортиб маҳобатли филларнинг шалпангқулоқларига барча-барчасини бирма-бир қўлдан утказар экан. Ва, ниҳоят Табиат турли-туман

дунёларни яратишдан зерикибди. «Энди шундай бир нарсга яратайки, уни қўрган ҳар бир жонзот ҳайратда қолсин, — деб уйлабди Табиат узича. — Токи менинг қўдратимга тасанно айтсинлар».

Табиат ҳафсала билан ишлабди. У эрта тонгда хониш қилган булбулнинг навосидан, қўшиқ сеҳридан сармаст атиргулнинг хуснидан, уйқусида тамшанган гудакнинг маъсумлигидан, тандирда пишайтган бўрсилдоқ ноннинг ҳароратидан, баҳор ҳавосининг тароватидан, камалакнинг қўз қамаштиргувчи жилосидан, юзини шўдрингда ювган бинафшанинг ифорида, саҳий мойчечакнинг майин табассумидан, тошлараро жилдираб чиққан булоқчанинг шўх жилвасидан, мовий кенгликлар узра савлат тўккан пурвиқор тоғларнинг сокинлигидан, оламини бузиб юборгудай ваҳшат солган қасирғаларнинг қувватидан, тоғ шамоллари-ю изғиринли қорбуронларига парво қилмай кўкрак кериб турган асрий арчаларнинг қайсарлигидан, неча-неча асрларнинг юзини қўрган эса-да узини хокисор тутган азим чинорларнинг камтарлигидан, узининг ҳароратига ўзи чиқолмай тўпанаётган чақноқ юлдузлар

нинг ботиний қўдратидан бир чимдим- бир чимдим олибди-ю, барини яхшилаб аралаштирибди. Унинг қўлида шунақанги ажиб бир хилқат пайдо бўлибдики, таърифиға суз ожиз эмиш. Унинг жилоси қўзни қамаштирар, Табиатнинг қўлида тинмай типирчилаб узини ҳар енга урармиш.

Қўдратда тенгсиз Табиат ўзи яратган таърифсиз бу хилқатга ҳайрат нигоҳи-ла тикилибди, қўлининг бир имоси билан уни гузалликда танҳо нилуфар гулга айлантдирибди.

— Сен шунчалар гузалсанки, дунёда яғонасан, — дебди Табиат унга. — Шунинг учун ҳам ёмон қўзлардан асраш учун сени сув остига жойлаштираман. Токи, сени сувдан ҳеч ким ололмасин, лекин тикилиб қўзлари сира туймасин.

— Йўқ! — ҳайқирибди нилуфар гул сув қаъридан илдизларини шаҳд билан суғуриб оларкан. — Мен гузал бўлишни ҳам, бир умр сув қаърида — бандиликда яшашни ҳам истамайман!

— Нимани хоҳлайсан бўлмаса? — ажабланибди қўдратли Табиат.

Шу вақтгача ҳеч бир жонзот унинг ҳукмига қарши чиқолмаган экан.

— Мен эмин-эркин, ўзим

Менинг олашим

хоҳлаган жойда ўзим истаган қиёфада яшашни истайман, — жавоб берибди Нилуфар.

Аввалига ўзи яратган бир жонзотнинг қайсарлиги қўдратли Табиатнинг ғазабини қўзғатибди. Кейин, бироз уйлагач, у ғазабидан тушиб, юмшабди.

— Сени-ку ўзим яратдим-а, — дебди у нилуфар гулга. — Майли, кел, эркалитингни ҳам кутара қолай.

У нилуфар гулга ўзи яратган ун саккиз минг оламини қўрсатибди. Қайсар бу хилқатга Ер деб аталмиш қўрраи замин ва унда яшовчи одамизотлар жуда ёқибди.

— Майли, сен истаганча бўла

қолсин, — дебди қўдратда тенгсиз Табиат унинг нозик дидига қўйил қилиб.

Шундай қилиб, Нилуфар ҳозир Тошкент деб аталмиш шаҳри азимда яшармиш. Қўшиқ айтганда булбулларни маҳлиё қилиб қўйувчи Ойиҷониси Юлдуз Усмоновнинг жони-дили, суянган тоғи, қўрар қўзи экан. Гарчи ойисидан мерос бўлиб ўтган кумуш қўнғироқнинг жарангидек ажойиб овози бўлса-да, негадир хонанда эмас, балки юрист бўлишни орзу қилар экан.

Гулбаҳор
ФАЙЗУЛЛАЕВА

Фарангисбону адаси Алишер Дониёровнинг жони-дили, аяси Шоирахоннинг чақноқ юлдузи, Зокиржон амакисининг шоколади, Шарифа бувисининг асали, Матлуба бувисининг атиргули, Фотима ва Зўҳра исмли сингилчаларнинг эса меҳрибон опаси. Фарангисбону Фотима-Зўҳра сингилчаларини жонидан ҳам ортиқ яхши қўради, мавриди келса «тарбиялаб» ҳам қўяди.

Фарангисбону капалакдек пириллаб рақсга тушишни яхши қўради, шу туфайли ҳам «Баҳор» ансамблининг «Мукарамма» студиясига қатнашади. Чунки Фарангисбону

узбек миллий рақси ривожлантириши ҳақида қайғуришайтган пайтда ёш раққосалар танловида голиб чиққанди-да! Устози Муяссар опадан узбекча, арабча, ҳиндча ва бошқа турфа рақсларни ўрганади. Албатта, ансамблга бир ўзи эмас, балки энг яқин дўғонаси Парвина билан бирга қатнашади.

Фарангисбону бу йил қўзда мактабга боради, шунинг учун ҳам сидқидилдан лотин алифбосини ўрганапти. У ҳозир ойнаижаҳондаги ёзувларни, дастурларни бемалол ўқий олади.

Фарангисбону қўшнисини Зина бувини жудаям яхши қўради. Зина буйи Фарангисбонуга ўқиш ва ёзишни, расм

чиқишни ўргатади, эртақлар айтиб беради, шеърлар ёдлатади. Зина бувининг ҳеч кими йўқ, дунёда янғ яхши қўргани ҳам, яқин одами ҳам — Фарангисбону.

Қўшлари қўлдуз қизим,
Қўзлари юлдуз қизим,
Юзлари қўлча қизим,
Лаблари олча қизим, — деб эркалатади Зина буйи Фарангисбонунини. Зина бувининг бир-бирига ухшамаган эркалатишлари унга жудаям хуш ёқади.

Зина буйи бир зум уйланиб қолади.

- Тишлари дур-у гавҳар.
Бурунчаси пучуқ қизим, — дейди ниҳоят Зина буйи.

Фарангисбону чидаёлмади қиқирлаб кулиб юборади.

Фарангисбонунинг адаси Алишер Дониёров тарих фанлари номзоди, доцент. Шарқшунослик институтида Ўзбекистон тарихидан дарс беради. Онаси Шоирахон эса Президент ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академиясида бош илмий ходим бўлиб ишлайди. Зокиржон амакисини эса аспирант. Англияда тарихчиларнинг «Темпус» яъни «Вақт» номли проекти бўйича малака ошириб қайтган. Унинг бўш вақти деярли йўқ, қачон қараманг семиз-семиз китобларни ўқигани-ўқиган, бир нарсаларни ёзавериш ҳеч чарчамайди. Лекин бир амаллаб вақт топади-ю Фарангисбонунини, баъзан эса Фотима-Зўҳраларни ҳам қўшиб айлантдириб келади музқаймоқ ва сақич олиб беради.

— Яна музқаймоқ егим келяпти, — деб хархаша қилади Фарангисбону.

— Кўп есанг томоғинг оғриб қолади, — дейди Зокиржон амакисини бўш келмай.

— Ҳозир сиз менга кўп-кўп музқаймоқ олиб бериб туринг, — дейди Фарангисбону қоп-қора қўзчаларини айёрога чақнатиб, — Мен катта бўлганимда сизга ҳам кўп музқаймоқ олиб бераддим.

— Вой айёр-эй, — деб қўлади Зокиржон амакисини. — Сен-чи, катта бўлганимда музқаймоқ тайёрлайдиган қорхонага ишга киргин. Ушанда кўп-кўп музқаймоқ еб тўйиб оласан.

— Йўқ, мен боқча опа буламан, — дейди Фарангисбону. — Чунки, Фотима-Зўҳраларга қарайвериш, болаларни «тарбиялаш»га уста бўлиб кетганман-да! Қолаверса, Фарангис Мирзо Улугбек туманидаги 324-болалар богчаси тарбияланувчиси. Богча мудираси Манзура Жабборова унинг келажагига умид билан қарайди. Ҳамиша ширин суз унга!

Зокиржон амакисини қўла-қўла енгиледи ва бўлғуси «боқча опа»га яна музқаймоқ олиб беришдан бошқа иложи қолмади.

Мухаббат ЙЎЛДОШЕВА

ЁШ ИҚТИСОДЧИ

YOSH IQTISODCHI

“Тонг юлдузи”га илова
иқтисодий газета

ТАРИХИНГДИР МИНГ АСРЛАР ИЧРА ПИНХОН, ЎЗБЕГИМ

УШБУ СОНДА:

Демак, банк иқтисодиётнинг
юраги саналади, у халқ хўжа-
лигининг ўзига хос қони бўлган
пулни ҳаракатга олиб туради.
БАНК ОЛАМИГА САЁХАТ

7-БЕТ

Ҳар ким уйи ораста, шинам
бўлишини хоҳлайди, лекин
ҳамма ҳам бунинг уддасидан
чиқолмайди. Бунинг учун ўз
уйининг бекаси (ва беги)
бўлиш керак.
ОИЛАДА ЯШАШ НИМА УЧУН ЯХШИ?

8-БЕТ

Ўзбекистон Республикаси
жаҳонга маълум ва машҳур,
иқтисодиёти қудратли, ул-
кан маданиятли буюк дав-
лат бўлмоқда.
МУҚАДДАС КУН

9-БЕТ

Соғлигингизга зарар қилиб
қўймаслик учун чўмилиш
мавсумини яхшиси ҳаво ҳаро-
рати 20-22 даража, сув ҳаро-
рати эса 18-20 даража бўлган
пайтдан бошланг.
**СУВДА ЧўМИЛИШ ҲАММАГА
ҲАМ ФОЙДАЛИ БЎЛАДИМИ?**

10-БЕТ

Хўш, унда балиқлар қандай учади?
Уларнинг қаноти каттакон олд суз-
гичларидир. Балиқ учайётган пайти ўз
сузгичларини ростлаб олади ва уни
ўз танасига нисбатан маълум
қияликда тутиб туради.
**БАЛИҚЛАР
ҚАНДАЙ УЧАДИ?**

11-БЕТ

ЎИМ МАЙДОНЧАСИ

12-БЕТ

САБОҚ

ИҚТИСОДИЁТНИНГ ФАЛСАФИЙ МАШИНАСИДА РАМЗИЙ БЕЛГИЛАР

Ўтган галги "Сабоқ"да шарҳлаганимиздек, маълум фикрни ифода-лашда ўқитувчи ҳам, ўқувчилар ҳам ўзига хос белгилардан фойдаланиши мумкин. Биз эса ўз белгиларимиз билан фикримизни баён қилмоқчимиз.

Ҳамма учун яхши таниш бўлган А ҳарфи белгисини олиб кўрайлик. У чекланганлик, Муросага келиш маъносини ифодалайди.

Бойликларни ишлаб чиқариш ва ўзлаштириш учун ҳар кимнинг имкониятлари маълум даражада чекланган, бойликни кўпроқ ишлаб чиқариш ва ўзлаштириш одам дунёдаги бошқа чоп-чоплардан (ишлардан) ўзини тийиши керак бўлади (аммо бу ўзининг ихтиёрида).

Бунда, яъни инсон бойликни кўпроқ ишлаб чиқариш ва ўзлаштириш учун интиладиган бўлса, одамнинг А ичидаги ҳаракат майдони, яъни "одам ҳолати" кичрайд.

А рамзий белгиси бошқа ресурсларга муносабат масаласида ҳам Чекланганликни ифодалайди. Бу ерда Чекланганликни вақтга нисбатан англаш тўғрироқ бўларди. Чунки одам ўзига кўпроқ бойлик ишлаб чиқариб, уни ўзлаштиришга интилади, бироқ унинг имконидаги вақт

чеклангандир. Бунда одам ҳолати Муроса йўлини танлайди.

Бу ерда синчков болаларда уйғонадиган бир мулоҳазага тўхталиб

ўтиш шарт.

Мақсадга эришиш йўлида инсоннинг ўзи ҳам мислсиз бойлик ҳисобланади. Лекин биз кўраётган мисолимизда одамнинг бош мақсади кўп ва тамоман янгича сифатли бойлик яратиш устида боряпти. Масалан, одам болалигида, ёшлигида камроқ ўйнаб, кўпроқ ўқиб ўрганадики, унинг бош мақсади - келажакда янада яхшироқ дам олишга, фаровонликка эришишдир.

Юқоридаги А ҳарфи (рамзий белги) ҳамма учун фикрлашнинг доимий андозаси эмас. У вақт ўтгани сайин - боланинг фикрлаш тарзи ўзгариб боргани сайин бошқача кўринишга эга бўлиши мумкин.

Масалан,

Бироқ у бизга ўзининг илк шаклида кўпроқ муҳим ва тушунчаларимизга яқин. Тўғри, биз танлаган рамзий белгимиз (3-расм) фақат ўз шахсий бахтимиз ва мавжуд имконият орасидаги муносабатни аниқ ифода этишини сезамиз. "Иқтисодий мақсадлар" концепцияси нуқтаи назаридан қараганда эса ҳар бир одамнинг ҳаётда ўз мақсади бор ва у ўзи яшаётган жамиятдаги ресурслардан фойдаланар экан, бунинг ўзининг имконияти деб ҳисоблайди.

Бироқ, ҳамма мақсадни якка-ёлғиз амалга ошириб бўлмайди.

Одамлар баъзан ўзи хоҳлаб, баъзан унча истамаган ҳолда ҳам умумий мақсадни амалга ошириш учун ўз куч ва имкониятларини сафарбар қиладилар. Баъзан шахсий интилишлар векторлари ўзаро мос тушади. Айниқса, Стихияли бозор иқтисодиёти амал қилган жамиятда "кўринмас қўл" ҳар бир индивид (киши)ни умумий бойлик яратиш сари чорлайди. Шу тариқа биз энди кенгроқ тушунчалар ифодаладиган янги рамзий белги - чизма яратамиз:

Яқин вақтларгача иқтисодий мақсадлар мажмуи 1-, 2-расмда-

гидек (газетамизнинг ўтган сонига қаранг) тасаввур қилинарди. Бир томонга иқтисодий мақсадларнинг икки сафи (блоки)ни ва бойликни ўзлаштиришни, иккинчи томонга фойда олишни қўйиш мумкин эди. Бунда давлат уйғунлаштирувчи роль ўйнар ва "бозор касоди" учун ўз ҳазинасидан товон тўларди.

Бугун бозор иқтисодиёти жамият олдида анча мураккаб вазифаларни қўйди. Жамият олдида қатор иқтисодий, ижтимоий ва экологик вазифалар. Иқтисодий, пул, товар ва хизматлар ресурслари доирасида юрган учинчи иқтисодий агент.

Фикрлашнинг, рамзий белгилаш "иқтисодиётнинг фалсафий машинаси" ибораси мантиққа тамоман мос келади. Бунда инсоннинг чексиз эҳтиёжлари билан чекланган ресурслар орасидаги бош зиддият ҳамиша ўзини сездириб туради. Ва ҳар қандай илмий тузимда ҳам икки томон орасидаги зиддият учлик шаклланганидагина ўз ечимини топади. Эҳтимол, шунинг учун ҳам барқарор ижтимоий тараққиёт фандаги энг барқарор шакл - учбурчак шаклида ифодаланар.

Ҳар қандай ҳикоя, материал баёни ўзининг кўп босқичли маъно ифодалари билан аҳамиятли. Шунинг учун ҳам ҳар қандай тушунча, гоёни ўзингизга хос тарзда англашга, у асосида мушоҳада юритишга ва рамзий белгилар билан ифодалашга ҳаракат қилинг.

ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИ САРФИГА ОИД МИСОЛЛАР ВА ТОПШИРИҚЛАР

1-МИСОЛ. 100 ваттли лампочка 24 соатда

(тезлик х вақт) = (100 х 24) = 2400 ватт/соат

электр энергияси сарфлайди. Бу ҳолда 100 ватт энергия сарфланилиш тезлигини, 2400 ватт/соат эса умумий сарфланган энергияни билдиради. Хонадонларда электр энергиясининг ўлчов бирлиги квс (киловатт/соат) билан ўлчанади. 1 квс=1000 ватт/соат бўлгани учун, ушбу мисолда сарфланган энергия 2,4 квс га тенгдир.

Худди шу каби мисолларни ягона формула билан ечиш мумкин:

тезлик х вақт = сарф (ёки фойда) миқдори (*)

Берилган (*) формула жуда содда. Лекин сиз ушбу формулани қўллашдан олдин қайси маълумот (миқдор) тезликни, қайси бири сарфни (ёки фойдани) ифодалашини қатъий билиб олишингиз керак. Қолаверса, қатнашаётган миқдорлар бир хил умумий ўлчов бирликларида келтирилганига ишонч ҳосил қилишингиз керак.

2-МИСОЛ. Маълумотларга кўра, ўртача бир оила бир кунда тахминан 7 соат телевизор кўрар экан. Агар телевизор соатига 300 ватт электр энергияси сарфласа, оила бир ойда қанча квс электр энергияси сарфлайди?

ЕЧИШ: телевизор бир кунда

300 х 7 = 2100 ватт/соат,

бир ойда

2100 х 30,5 = 64050 ватт/соат

электр энергияси сарфлайди. Бу тахминан 64 квс ни ташкил этади.

Омонат кассага қўйилган пулнинг процентларини ҳисоблашда ҳам (*) тенгликдан фойдаланиш мумкин.

3-МИСОЛ. Агар сиз 250 доллар пулни йилига 5% фойда (даромад) берадиган кассага қўйсангиз, у ҳолда 3 ойдаги фойда қанча бўлади?

ЕЧИШ: Бир йиллик фойда кассага қўйилган пулнинг 5%ига тенг, яъни

$250 \times \frac{5}{100} = 12,50$ долларга тенг. Лекин 3 ой йилнинг $\frac{1}{4}$ қисми

бўлгани учун 3 ойдаги фойда

$12,50 \times \frac{3}{4} = 9,375$

доллар бўлади.

Қуйидаги икки мисолда тезлик ёки вақт берилмай, сарф миқдори берилиб вақт ёки тезликни топиш талаб қилинади.

а) ушбу, бир ойлик электр энергиясининг сарфланиш жадвалидан 330 квс энергиянинг нархи 30,75 доллар эканлиги кўриниб турибди.

9 декабрдан

11 январгача

тезлиги А 11

олдинги кўрсатилиши 16119

сарфланган квс 330

қиймати 30,75 доллар

Бир киловатт/соат энергиянинг нархи қанча бўлади?

б) уйингиздаги электр сарфининг бир ойлик жадвалини тузинг.

Бир киловатт/соат энергиянинг нархини аниқланг.

Ҳар хил жойларда электр энергиясининг нархи турли хил бўлиши мумкин. Қуйидаги мисолларда электр энергиясининг нархи 1 квс учун 8 цент деб олинган.

Агар 1000 ваттли электр плитада тухум 5 минут қовурилса,

а) қанча квс сарфланади?

б) сарфланган энергиянинг нархи қанча?

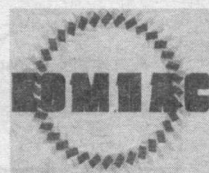
Бир ойда сарфланган электр энергиясининг нархи топилсин:

а) учта қуввати 2 ваттлик электр соати учун,

б) қуввати 250 ватт бўлган кондиционер учун,

в) қуввати 350 ватт бўлган холодильник учун (изоҳ: холодильник вақтининг ярмида энергия сарфламайди).

Агар водопровод кранидан минутига 30 томчи сув томса ва томчининг ҳажми ўртача 0,15 миллилитр бўлса, у ҳолда бир ойда қанча сув исроф бўлади (эслатма: 1000 миллилитр - 1 литр).

Азиз болалар!

Сиз ҳадемай улғаясиз. Ҳаётингиз гоҳ у, гоҳ бу томондан банк билан албатта боғланади. Шунинг учун ҳам банк иши, у билан муносабат бобида айрим умумий тушунчаларни ҳозирдан билиб олишингиз шарт.

Банк оламига даҳддор одамлар икки катта гуруҳга бўлинади: биринчи гуруҳдаги кишилар пул жамғарувчилар бўлса, иккинчи гуруҳдаги кишилар пулга муҳтож одамлардир. Биринчи гуруҳ ўзи тўплаётган пул бекор ётмай, ўзгалар фойдаланиб туришига рози кишилар. Улар бировга қарз бериб тургани учун фойда кўришни ишташади. Пулга муҳтож кишилар эса бировнинг ишлатилмай бекор турган пулдан вақтинча фойдала-

олисдаги бир шаҳарга саёҳатга бормоқчисиз. Ҳамминг чўнтагида маълум миқдорда пули бор: уни автобустга чипта олишга, овқатланишга, бориб-келгунича овқатланишга, меҳмонхонада яшашга тўлаши керак. Содда болалар мана бундай қилиши мумкин: эрталаб шохбекатда касса ёнида турнақатор навбатга туриб, ҳар ким ўзига чипта олади, ошхонада ҳам шу аҳвол, кечқурун меҳмонхонада ҳам бир воқеа йигирма-ўттиз марта такрорланади.

Лекин бошқача бўлиши ҳам мумкин. Дейлик, Комил - уддабурон дўстингиз. У хушмуомала. Пул ҳисоб-китобида ҳам уста. Ҳамма синфдошлар саёҳат ҳаражатларига атаб олиб чиққан пулларини Комилга бериб қўядилар. Юқоридаги олди-бердилар билан фақат Комилнинг ўзи шуғулланади. Бошқа синфдошлар эса бўш қолиб, шаҳар айланиши ёки бирор спорт тури билан шуғулланишлари мумкин.

Энди синфдошингиз Комил - сизларнинг "банк" ингизга айланади. Бунда Комил банк бажарадиган энг оддий вазифаларни бажаради. Лекин мана бунақа ҳолат ҳам рўй бериши мумкин-ку: синфдошингиз Ҳалиманинг туфлиси йиртилиб кетди. У саёҳатда лунжи йиртиқ пойафзал билан юролмайди. Шунда нима қилиш керак? Ҳалиманинг пули йўқ. Уйига қўнғироқ қилиб, туфли учун пул юборишларини сўрайди. Лекин телеграф орқали пул келиши учун ҳам 2-3 кун вақт керак... Шунда Ҳалима Комилнинг чўнтагида ҳозирча ишлатилмай турган пулдан

қарз сўрайди. Қарзини 3 кунда албатта қайтаришга ваъда беради. Комил эса (чўнтагида тургани билан ўзиники бўлмаган) пулдан зориққан Ҳалимага қарз беради. Баъзан қарзи эвазига Ҳалиманинг кулоғидаги зирагини гаров учун олиб туриши ҳам мумкин. Чунки у Ҳалиманинг ота-онасидан пул келмаса, ўша зиракни сотиб, дўстларининг пулини жойига қўйиб қўйиши керак бўлади.

Худди мана шу жараён банк ишининг оддий, ҳаётий кўринишидир. Банк оламининг ўзига хос хусусиятлари билан эса "Ёш иқтисодчи"нинг навбатдаги сонларида та-нишасиз.

Қизиқ гаплар

ЎН УЧИНЧИ БАНК...

Шахсий компьютер ихтирочилари - америкалик Возняк ва Жобс ўзлари яратган компьютерларни намойиш қилиш ва уни ишлаб чиқаришга тавсия этиш учун кредит сўраб 12 та йирик банк маъмуриятига мурожаат қилишди. Улар қилган ихтиролари жамоатчиликка маъқул тушиши ва ҳали у жуда катта маблағ келтиришини таъкидлашди. Бироқ, банклар раҳбарлари ихтирочиларнинг гапларига ишонишмади. Фақат ўн учинчи банк бу ишда таваккал қилди. У Возняк билан Жобсга кредит берди. Шахсий компьютер донг таратиб, дунёни ишғол қилди. Жобс билан Возняк миллиардерлар бўлишди. Уларга ишониб, уларни қўллаган банк ҳам мислсиз бойликка эга бўлди.

ниб даромад олишга, олган бу фойдасини пул эгаси билан баҳам кўришга рози одамлар бўлади.

Банк ана шу биринчи гуруҳ кишиларининг пулларини ўзида жамлайди ва уни пулга эҳтиёжманд кишиларга маълум шартлар билан қарзга бериб турадиган муассасадир. Банк ҳатто бошқа мақсадларга хизмат қилган тақдирда ҳам, барибир, пул муомаласида воситачи бўлиб хизмат қилади.

Демак, банк иқтисодиётнинг юраги саналади, у халқ хўжалигининг ўзига хос қони бўлган пулни ҳаракатга олиб туради.

Буни сизнинг ёшингизда шундай ҳолатга ўхшатиш мумкин: ёзги таътил чоғида сиз - ҳамма синфдошлар биргаликда

Қизиқ гаплар

ШОИР ВА БАНК

Александр Сергеевич Пушкиннинг қуйидаги сатрларини ўқиганмисиз: "Бизни сизди кекса Державин, / Дуо қилди тобутга кириб..."? Маълум бўлишича, Екатерина даврининг таниқли шоирларидан бири Гавриил Державин банк ишларига алоқадор бўлган экан. У император саройида сенатор эди. Айни вақтда, Державин давлатнинг молиявий ишларини кузатарди. Давлат пул-маблағ тақсимлаш банкининг Петербург идорасида хизмат қилувчи қўли эгри кассирнинг катта ўғрилигини фош этади. Император Павел Iнинг бу хоин кассир (ҳазиначи)га жазо бериш ҳақидаги фармонида жумладан қуйидаги сўзлар бор: "майдондаги устунга боғлансин ва кўксига "давлат ҳазинасининг ўғриси" деган ёзувли тахта осиб қўйилсин".

Қизиқ гаплар

ЭНГ ЧИРОЙЛИ БАНК

Кўпгина банклар ўз идораси биносини жуда кўркем қилиб қуришга, уни шинам қилиб безатишга ҳаракат қилаётганини сезаётгандирсиз? Тантиликми? Исрофгарчиликми - бу?! Тўхтанг. Хўлоса чиқаришга ошиқманг. Тажрибалар шуни кўрсатдики, ҳароб, ночор биноларда жойлашган банкларга омонатчилар пул қўйгиси келмас экан. Аниқроғи, унга ишонмас экан. Ҳашаматли бинолардаги банкларга бўлса, пулларини жон-жон деб топширар эканлар.

Қизиқ гаплар

КИМНИНГ МУАММОСИ?

Таниқли инглиз иқтисодчиси Жон Мейнард Кейнс шундай деб ёзган: "Агар сиз банкдан минг фунт қарздор бўлсангиз, бу - сизнинг муаммоингиз. Агар қарзингиз миллион фунт бўлса, бу - банкнинг муаммосидир".

Қизиқ гаплар

БАКАР ВА ДИНАР

Тарих гувоҳлик беришича, қадимги Грецияда ибодатхоналар банк ролини бажарганлар. Делфий, Делос, Эфес, Самос номли ибодатхоналар айниқса "бой" бўлганлар. Ибодатхоналар мукаддас даргоҳ бўлгани учун ҳам одамлар ўз жамғармаларини ўша ерда ҳалол сақланишга ишонишган. Масалан, грек аскарлари ва лашкарбошилари жангга кетиш олдида бор бисотларини олиб бориб ибодатхоналар ертўлаларига қолдирганлар. Урушдан қайтганда эса олган ўлжасини ҳам ибодатхонага келтирган. Банк - ибодатхоналар омонатни сақлашдан ташқари, эҳтиёжманд кишиларга, ҳатто ташкилотларга қарз ҳам бериб турган.

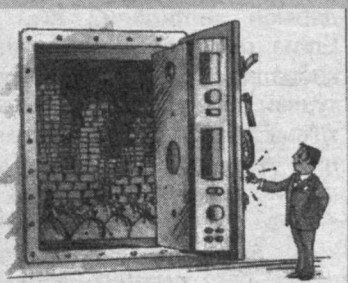

Қизиқ гаплар

ЭНГ ИШОНЧЛИ ҲАЗИНА ОМБОРИ

АҚШдаги Канзас-сити шаҳридаги банк биноси ўзига хос услубда қурилган: аввал жуда чуқур, улкан ўра қазилган. Ура ҳар тарафдан қалин бетон деворлар билан ўралган. Бу ўра пул ва қимматбаҳо буюмларни сақлашга мўлжалланган. Шундан сўнггина бетон камера атрофига хусусий биноларни қуришган. Шу тариха ўралган бу ҳазина омборини ҳеч қанақа устаси фаранг ўғри ҳам су-пуриб кетолмайди. Уни ўмаришга ҳатто ядро қуроли бор гангстерларнинг ҳам қучи етмайди.

Ҳазина омборининг эшиги ўзига хос, мураккаб металл қотишмасидан қўйилган. Эшикнинг турли томонларида ўта махфий кодли қулфлар ўрнатилган. Эшик жуда мураккаб тўзилмали бўлса-да, уни бир киши очиб-ёпади. Қурилганига етмиш йилдан ошган бу эшик ҳамоно янгидек яраклайди. У ҳали бирон марта бўзилгани ёки таъмирлангани йўқ.

ОИЛАДА ЯШАШ НИМА УЧУН ЯХШИ?

● Газетамизнинг ўтган сонидида берилган “Уй-рўзгор баракаси” эртагини эсланг.

● Малика шахзоданинг бувисиникига келганида қанақа бетартибликни кўрди?

● Ўлгудек тартибсизликка дуч келди.

● Шинам уй” деганда сиз нимани англайсиз?

Тозалик ва тартиб бор уй шинам уйдир. Унда ҳамма нарсга ўз жойида бўлади ва бу уйда яшовчининг барчаси бир-бирларига ғамхўрлик қиладилар. Бундай уйда меҳнат кунидан сўнг мириқиб дам олиш мумкин.

Ҳар ким уйи ораста, шинам бўлишини хоҳлайди,

Малика кампирга ёрдам бериш учун шахзоданинг бувисиникида яна бир қанча вақт меҳмон бўлиб қолишга қарор қилди. Ота-онаси - қирол билан қиролича хавотир олмаслиги учун ҳамда яна узокроқ меҳмонда қолишига рухсат сўраб хат ёзди. Маликанинг мактубини олиб учган кабутар тез орада розилик хатини олиб қайтди.

Кун бўйи ҳамма банд эди: врач бувини даволар, шахзода билан малика эса уй-хўжалик ишлари билан машғул эди. Оқшомлари эса ёшлар ажойиб кўл бўйида сайр қилишар ёки Чарлзнинг доно бувиси билан суҳбатлашиб ўтирдилар.

Шундай оқшомларнинг бирида буви шахзода билан маликадан сўраб қолди:

- Нима деб ўйлайсизлар, одамлар нима учун оила қуришади?

- Нима учун бўларди? - ажабланишди улар. - Чунки улар бирга яшашни исташади. Мана, биз бир-биримизни севамиз, шунинг учун доим бирга бўлишни истаймиз.

- Муҳаббат - олижаноб тўйғу. Мен бунинг учун сизлардан хурсандман, - деди буви. Муҳаббат - оиланинг пойдевори, лекин пойдевор устига мустаҳкам ва яхши уй қуриш учун муҳаббатнинг ўзи етарли эмас. Дунёда ёлғиз одамга яшаш осонми ёки оилали кишигами? Нима деб ўйлайсизлар?

● Сиз нима деб ўйлайсиз, болалар?

- Албатта ёлғиз одамга осон-да! - деди шахзода. Оилали одамдан кўра ёлғиз одамнинг муаммолари оз бўлади. Ўзидан бошқа ҳеч кимнинг ташвишини тортмайди, ҳеч кимга ғамхўрлик қилмайди. Менимча, унга яшаш осон, лекин яхшимас...

- Менимча, ёлғиз одамга яшаш ҳеч ҳам осон эмас, - деди малика. Ахир кимдир ёрдам беришига ишончи бўлмайди. Унинг устига қандай қилиб ишлаб пул топишни ҳам, уй-хўжалик ишларининг ҳаммасини бажаришга вақт топишнинг ҳам ташвишини чекиши зарур. Ёлғиз одам айниқса, касал бўлиб қолган вақтларида қийналади: унга ким ғамхўрлик қилади, ким доридармон келтиради? Ким ачинади? Ёлғиз одам бола тарбиялашда ҳам қийналади? Одам оилада яшаса бутунлай бошқа гап! Уй-хўжаликдаги ҳамма вазифалар тақсимланади. Шунинг учун оиладаги одам кўпроқ ишларни бажариши мумкин.

● Маликанинг гапига сизлар нима дейсизлар, болалар?

- Бу масалада ҳар ҳим ҳар хил ўйлаши мумкин. Чунки одам унга ўз эҳтиёжларидан келиб чиқиб ёндошади, - деди буви. - Кимдир ўзи танҳо яшашни маъқул кўради, бошқа биров эса ҳаётни оиласиз тасаввур ҳам қилмайди. Лекин шу нарсга аниқки, агар сен ёлғиз бўлмасанг кўп эҳтиёжла-

лекин ҳамма ҳам бунинг уddасидан чиқолмайди. Бунинг учун ўз уйининг бекаси (ва беги) бўлиш керак.

Бугун биз сиз билан “катталарбоп мавзу”да гаплашмоқчимиз.

● Шахзодалар ва маликалар тўғрисидаги эртаклар одатда нима билан якунланади?

Албатта, ёш шахзода гўзал маликага қўйган барча шартларни бажаради ва юртга ош бериб, катта тўй қилинади. Тинчликда яшаб, 2 ёш мурод-мақсадларига етишади. Бизнинг эртагимиз эса худди шу ердан бошланади.

рингни қондиришинг мумкин. Тўғри, оилада муаммолар кўп, лекин оила аъзоларининг бир-бирига берадиган ёрдамни ҳеч нимага қиёслаб бўлмайди. Ҳар бир ишдан чиқадиган натижа ҳам юқори бўлади. Ҳар бир оилада меҳнат тақсимоти ҳам турлича бўлади: бирида кимдир кўпроқ касб меҳнати билан шуғулланиб, кўпроқ пул топиб келади, кимдир уй-хўжалик ишлари билан шуғулланади.

Бошқа бир оилаларда ҳамма меҳ-

нат барчага баробар тақсимланади. Бироқ одатда жисмоний ишларни эркаклар бажаришади, кичкинтойларни, кексаларни парваришлаш эса аёллар зиммасида.

Агар истасангиз мен сизларга “Зокир билан Сурайё” деган эртак айтиб бераман.

Бир бор экан, бир йўқ экан. Зокир билан Сурайё деган эр-хотин бўлган экан. Зокир оиладаги эркакларга хос барча ишларни ўзи удда-

лар экан. Сурайё эса аёллар юмушларини қоил қилиб бажараркан. Кунларнинг бирида Зокир кўчадан дарғазаб бўлиб келибди-да, хотинига жаҳл билан дебди:

- Эртадан кечгача ўчоқ-остона ўртасида гимир-гимир қиласан. Аммо сариқ чақачалиқ наф йўқ!

Бу гап Сурайёга оғир ботибди, ахир у кун билан неча-неча челақлаб сув ташир, ўтин ёрар, ҳовлидаги оғир-оғир буюмларни кўтариб жой-жойига қўяр, иссиқда куйиб-пишиб нон ёпар эди.

- Менинг уйда бекор ўтирганимга ҳавасингиз келаяптими? Ахир мен кун бўйи гилдиракдаги олмаҳонга ўхшаб бир ҳовли ичида тинмай айланаман. Бир дақиқа тиним йўқ... Ишонмасангиз, эртага ишга борманг, уйда қолинг. Ер ҳайдашга мен бораман.

- Борақол, борақол! Мен ўт-ўчоқ олдида қолиб жиндек дам олай. Бир амаллаб эплайман, овқатниям ўз вақтида тайёрлаб қўяман.

Эрталаб Сурайё далага кетаётиб Зокирга тайинлади:

- Уй, ҳовлини супуриб бўлгандан кейин кўча дарвоза олдини ҳам тозалаш эсингиздан чиқмасин. Тоғорада 2 тандирлик хамир бор, ачиб кетмасин. Жомда кирлар ивитилган, сигирни соққандан сўнг сутни кувлаб, ёғини ажратишни унутманг. Боланинг йўргакларини тунда ювиб қўйгандим, қуриса дазмоллаб кейин ишлатинг. Томорқадан хабардор бўлиб туринг, кўшнинг кўйлари кириб пайхон қилмасин...

Шу гапларни айтиб Сурайё далага йўл олди. Зокир эса уйда қолди.

Ўчоққа ўт қалади. Нима бало, мўрига бир нима тикилганми, тутун қайтариб ҳамма ёқни аччиқ тутун босди. Зокир кўз очолмай қолди. Ниҳоят у эслади: мўри йўлига тахта тўсиб қўйилганди. У ўтни ёққунича хамир кўпиб тоғорадан тошди. Энди хамирни олаётганда кичкинтой боласи уйғониб қолиб йиғлашга тушди. Шошиб қолган ота хамирли кўли билан болани кўтарди. Қараса кичкинтойнинг иштонини алмаштириб, ўзини ювиб-тараб бўлгунича кун ёйилди. Хамирни зувала қилишга ҳам улгурмай, узиб-узиб яноқлади-да, тандирга ўт қалади. Бу вақтда аравага ўтқазиб қўйган боласи ағанаб кетди. Нарироқда вақтида соғилмай қолган сигир “маъраб” ҳамма ёқни бошига кўтарди. Хуллас, 2 соат ўтар-ўтмай Зокир тамоман ҳолдан тойди. Бирорта иши унмади. Кўнгли сезганми, шу чоғ Сурайё даладан қайтиб келиб қолди...

● Болалар, Зокир ёмон, укувсиз одам эдимми? Ахир у ҳамма эркаклар ишларини аъло даражада бажарарди-ку? Нега у уй-рўзгор юмушларини уddалай олмади? Уларнинг оиласида уй-рўзгор ишлари қандай тақсимланган? Агар Зокир билан Сурайё алоҳида-алоҳида яшашганида, улар ўз эҳтиёжларининг ҳаммасини ўзлари қондира олар эдимми?

● Сизларнинг оилангиздаги юмушлар қандай тақсимланган? Ўйланг-чи, оилада барча оила аъзоларига уй юмушлари белгилаб берилса, бундан кимга яхши? Фақат онангизгами? Сизга-чи?

ОИЛАДА...

Дўконга бориб озиқ-овқат харид қилиб келишга 1 соат вақт керак. Кечки овқат тайёрлаш - 1 соат, кир ювишга - 0,5 соат. Эшикни тузатиш - 0,5 соат. Мана шу ишларни 1 киши бажаришига қанча вақт кетади-ю, ота-она ўғилдан иборат оила учун қанча вақт кетади?

Жавоби аниқ: 1 киши бу ишларни 3 соатда, оила эса 1 соатда бажариб қўяди. Ўғил дўконга бориб-келади, она кир чайиб овқат тайёрлайди, ота эса эшикни таъмирлайди.

Кейин бутун оила аъзолари ўтириб телевизор кўриб дам оладилар. Ёлғиз одам эса дам олишга улгурмайди.

Кўрдингизми, вақтни қандай тежаш мумкин?

Бу юмушларни бошқача тақсимлаш ҳам мумкин: ота дўконга боради, она овқат тайёрлайди, энчил, укувли фарзанд кир ювиб, эшикни таъмирлайди. Ҳар кимга ҳар хил иш ёқади. Масалан, кимдир мактабдан қайтаётиб йўлида жойлашган болалар боғчасидан укасини ола келиши, она эса ишдан қайтаётиб дўконга кириб ке-

лиши мумкин. Оилада ҳар кимнинг ўзи яхши кўриб бажарадиган ишлари ҳам бўлади, шунчаки бажарилиши шарт бўлган ишлар ҳам бўлади. Буни сиз яхши тушунишингиз керак.

Бундан ташқари, оилада меҳнат тақсимоти бўлишининг яна бир фойдали томони ҳам бор. Ҳар кунги овқат пиширадиган қиз овқат тайёрлаш сирларини бошқалардан кўпроқ билиб олади.

Лекин “бу менинг ишим эмас. Ахир “дадам бузилган стол оёғини мендан кўра яхшироқ тузатади-ку” қабилида ўйлаш - нотўғри. Сиз ёшликдан бошлаб ундаги ҳамма нарсани бажаришга аста-секин ўрганиб боришингиз зарур. Сиздан катталар ҳам ҳар бир ишни қайта-қайта бажариб, сўнг уста бўлиб кетишган. Қолаверса, сизнинг шарофатингиз билан ота-онангизнинг вақти анча бўшайди. Демак, улар сиз билан гаплашишга, сизни сайрга олиб чиқишга имкон топади.

Ота-онангиз ишдан чарчаб келишганида сиз тозалаб қўйган уйни, сиз тайёрлаб қўйган овқатни кўриб қанчалар севинишганини биласизми?

Ватан чизгилари

МУҚАДДАС КУН

1991 йил 1 сентябрь Ўзбекистон тарихига зарҳал ҳарфлар билан ёзилиб, унинг саҳифаларидан абадулабад ўрин олади. Бу кун ҳаммамиз учун элимизнинг азиз байрами - Ўзбекистон мустақиллиги куни, умумхалқ байрами бўлиб қолди. Халқимиз дилидаги орзулари ушалди. Ҳар йили Ўзбекистон мустақиллиги куни шод-хуррамлик байрами сифатида нишонланади. Ҳар гал бу муқаддас байрам шарофати билан юртимиз жонланади, чиройига - чирой, хуснига хусн кўшилади. Мустақиллигимизнинг асосини она диёр, она халқ, она тилини севиш, улуғлаш, асраб авайлаш туйғуси ташкил этади. Инсон ўз Ватанида камол топар экан, Ватанга муҳаббат туйғуси билан яшайди. Ватанимизга бўлган юксак эътиқод билан яшаш, унга муносиб фарзанд бўлиб қолиш, она Ватанга бўлган меҳр-муҳаббатни доимо юксалтириш ҳар бир ўқувчининг туйғуларидан келиб чиқади. Чунки Ватан қалби беғубор олам, уни асраб-авайлаш ҳар биримизнинг муқаддас ишимиздир.

Ватан не-не азиз инсонлар вояга етган, унинг порлоқ истикболи, фазлу камоли учун жон фидо ўтган замин. Эр борки, Ватан бор, Ватан борки, эл бор. Элсиз Ватан биёбон. Ватансиз эл - дарбадар. Шунинг учун қадимда элим дея Ватанни эъзозлаганлар. Ватан тушунчаси турли замонларда турлича талқин этилган. Ватан сўзи бугунгидек мағрур жарангламаган. Жонажон юртимиз мустақиллиги туфайли Ватан деб аталмиш бу кўҳна замин янада чирой топди. Бутун дунёга юз тутди. Ўзбек халқи ўз Ватанини доимо эъзозлаб келган. Ватан қадрини ҳамиша билган. Шундай экан, Ватанни ота-онани севгани каби севмоқ керак. Унинг озодлиги, тинчлиги учун курашмоқ зарур. Ўзбекистон Республикаси жаҳонга маълум ва машхур, иқтисодиёти кудратли, улкан маданиятли буюк давлат бўлмоқда.

Биз Ватанимизни севамиз. Ватан оиладан бошланади. Оила иноқ бўлса, Ватанда ҳам тотувлик бўлади. Натижада Ватан шаъни бўлади. Натижада Ватан шаъни учун кўплаб эзгу ишлар қилинади. Биз Ватан ҳақида қанча гапирмайлик, шунча оз.

Ирода Мадраҳимова,
Тошкент вилояти, Оҳангарон тумани, Нуробод кўрғонидagi
1-мактабнинг
8- "Б" синф ўқувчиси.

Ёзги таътил бошланди дегунча қишлоқ болаларини уйдан топиш қанчалик қийин бўлиб қолса (уларнинг деярли ҳаммаси тонг саҳарлаб ёйлов, ё далага йўл солишади. Анҳору, тўп тепадиган майдонда яйраб-ейраб ўйнашади. Дарвоқе, улар ҳақида ҳам тўғрироғи қишлоқдаги ука-сингилларимизни қулоқларига айтадиган гапларимизни ҳам қоралаш ниятимиз йўқ эмас), шаҳар болаларини кўпқаватли уйларнинг торгина ўйин майдончаларидаги шовқин-суронидан қулоқ қоматга келади.

Кимдир равон ойнасига осилиб болаларга танбех берган, кимдир тартибга чақирган, кимдир ўғил-қизини уйга киришга қистаган. Ҳар ернинг ўз турмуш тарзи бор. Ҳамма ўз жойига кўниккан.

Бугун биз ҳамсуҳбат бўлган ака-укаларнинг эса ўз яшаш тарзлари бор. Улар билан суҳбатлашишимиз режалаштирганимизга нисбатан бироз кечикди. Сабаби уларни ёз, таътил кунлари бўлса-да, учратиш қийин бўлди. Ва ниҳоят оналари Умида опа ёрдамида иккита ака-ука йиғилган кун яқиндан танишиб, суҳбатлашдик.

- Сизларни суҳбатларингизни олиш анча қийин бўлди-да.

- Ҳа, биз ёзда ака-ука навбатманавбат бувимларни кига дам олишга Тўлабей қишлоғига кетамиз. Битта-миз кетсак, иккинчимиз ойимизга уй ишларида ёрдамлашиш учун "дом"да қоламиз. Лекин барибир

атга, мусиқага иқтидори бор болалар ўқишга танлов асосида қабул қилинадилар.

Саидносир: - Дарслар соат 8 дан тушгача давом этади. Тушдан кейин эса мусиқа сирларини ўрганамиз. Таътилда ҳам мунтазам шуғулланиб турамиз. Бу йил 6 та мусиқани

ЎЗИМИЗГА ЎХШАСАК

қишлоқ мазза, - деди болаларнинг каттаси.

- Ўзингларни таништирмайсизларми?

- Таништирамиз. Мен Саидаъло Жўраев, 4-синфни якунладим. Акам Саидносир, 7-синфга ўтдилар. Глэр номли мусиқа мактабига ўқиймиз.

- Э, ҳали бўлажак санъаткорлармиз, денглар. Қайси чолғу асбобларини чаласизлар. Ашула ҳам айтасизларми?

- Йўғ-э, ашула айтмаймиз, - кулиб суҳбатни яна Саидаъло давом эттирди. - Санъаткор ҳам бўлмаймиз. Акам чанг ва пианино чалади. Мен прима рубоби ва пианино чаламан.

- Саидносир санъат мактабига ўқишларингга нима сабаб бўлган?

- Оиламизда санъаткорлар йўқ. Ўзимиз қизиққанмиз. Доим телевидорда чанг чалаётганларни кўрсам ҳавасим келиб қараб турардим.

- Сенчи, Саидаъло?

- Мактабда мусиқа ўқитувчимиз рубоб чалардилар. Менга ҳам ўргатинг деб юраверардим.

- Ўзинглар чалаётган мусиқа асбобларини яратилиш тарихини биласизларми?

- Йўқ.

- Мусиқа мактабини бошқа мактаблардан нима фарқи бор?

Саидаъло: - Мактабимизда мусиқа чуқур ўргатилади. Фақат санъ-

ўзлаштириб келишимизни топширишган.

Машхур мусиқачини гапи бор-ку: - Бир кун чалмасам кўлим асбобдан чиқиб қолганини ўзим сезаман, икки кун чалмасам атрофимдагилар сезади, учинчи кун эса ҳаммага билинади, деган. Мусиқа шу-да, санъат ҳам. Киши ҳамиша изланишда бўлиши керак.

- Синфингларда ким мусиқа асбобларини энг яхши чалади?

Саидносир: - Лазиз Турғунов скрипкани жудаям зўр чалади. Эшитсангиз мазза қиласиз.

Саидаъло: - Бизда эса пианино чалишда Жаҳонгир Айменовга етдигани йўқ.

- Саидаъло, кимга ўхшашни хоҳлайсан?

- Ўзимга...

- Сизларга кўпроқ қайси санъаткорлар ёқади?

Саидносир: - Равшан Комиловни овоз яхши...

Саидаъло: - Манга Хусниддин ёқади.

- Суҳбатимиз дебочасида санъаткор бўлмаймиз деддинглар. Унда нега махсус мусиқа мактабига таълим олаяпсизлар. Қайси касб эгаси бўлмоқчисизлар?

Саидносир: - Менимча мусиқа инсон ҳаётининг ажралмас бўлаги. Санъатсиз ҳаётни тасаввур ҳам

қила олмайман.

Дипломант бўлмоқчиман. Кунни кеча ойижоним билан шу мавзуда суҳбатлашган эдик. Жаҳон тиллари ва дипломатия университети қошида дипломатия лицейи бор экан. 7-синфни битириб ўша ерга ҳужжатларимни топшираман. Бунинг учун инглиз тилини яхши ўзлаштириш керак-да.

Саидаъло: - Мен ҳам дипломант ё президент бўламан.

- Ҳеч "икки" баҳо олганмисизлар?

Саидносир: - Мактабимизда чанг чалиш бўйича кўрикда қатнашаман деб, ҳам имтиҳон эди, бошқа дарсларни тайёрлай олмай қолганимда битта фандан икки кўйиб кўйганлар устозимиз.

Саидаъло: - Ўқиш дарсидан "икки" олганман.

- Калтак еганмисизлар?

Саидаъло: - Шўхлик қилиб кўп калтак еганман. Энг эсимда қолгани довучча ейман, деб дарахтга чиққанимдагиси...

- Мактаб ўқувчилари нима қилса зўр ўқийди деб ўйлайсизлар?

- Одамни ўзида бўлиш керак.

Эртасини ўйлаётганлар барибир ўқияпти-ку.

- Яна нималарга қизиқасизлар.

- Футболга.

- Ким ютади деб ўйлайсизлар?

- Бразилия бўлса керак.

- Қандай овқатлар қилишни биласизлар?

- Иккаламиз ҳам тухум билан картошка қовуришни биламиз.

- Нимани жуда хоҳлайсизлар?

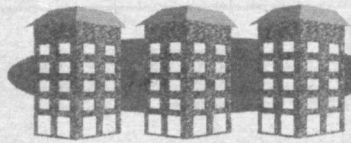
- Синглимиз бўлишини жуда хоҳлаймиз-а, ака...

- Ҳа...

Болалар билан бўлган самимий, беғубор суҳбатимиз турли мавзуларда узоқ давом этди. Хайрлашиш олдида улар бизга суратларини совға қилишди. Кейинги гал учрашганимизда ажойиб куйлар чалиб беришни ваъда қилишди. Эртасига болакайларни опасини учратиб қолдим ва: Умида опа, ажойиб, самимий ўғилларингиз бор экан? - дедим. Опанинг кўзлари қувончга тўлиб кетди, назаримда.

Махлиё МИРСОАТОВА
суҳбатлашди.

СУВДА ЧЎМИЛИШ ҲАММАГА ҲАМ ФОЙДАЛИ БЎЛАДИМИ?

Сўлим ёз! Сувда чўмилсангиз танангиз яйрайди, хузур қиласиз. Ҳадеб шамолламайдиган бўласиз, организм-гизда қон айланиши, моддалар алмашинуви, юрак мускуллари фаолияти яхшиланади, асабингиз тикланиб, ором оласиз.

Соғлигингизга зарар қилиб қўймаслиги учун чўмилиш мавсумини яхшиси ҳаво ҳарорати 20-22 даража, сув ҳарорати эса 18-20 даража бўлган пайтдан бошланг.

Агар сиз соппа-соғ бўлсангиз бир кунда икки-уч маҳал орадан уч-тўрт соат оралатиб чўмилишингиз мумкин. Терлаб турган пайтингизда ёки совқотганингизда асло сувга туша кўрманг. Аввал тер бир оз қотсин, совқотаётган пайтингизда эса сал исиниб олинг.

Болаларнинг очик сув ҳавзаларида чўмилиши ҳақида икки оғиз сўз:

Маълумки, болалар сувда чўмилишни жуда-жуда яхши кўрадилар, улар сувга тушгандан кейин вақтида чиқишга кўндириш қийин бўлади.

Болалар офтобда жуда тез исиб кетадилар, сувда эса тез совқотиб қоладилар. Чунки болалар организмдаги иссиқликни бошқариш механизмлари ҳали яхши такомиллашмаган бўлади. Шунинг учун организми чиниқмаган болаларни ҳаво ҳарорати 22 даража, сув ҳарорати эса 21 даража, шамолнинг тезлиги секундига 3 метр бўлганда чўмилтира бошлаш мумкин.

Сув ҳарорати 21 даража бўлганда 2-3 минут, 22-24 даража бўлганда 5-7 минут, 25-26 даража бўлганда эса 10-15 минутдан кунига бир-икки маҳал чўмилса бўлади.

Сурункали зотиржам, бронхиал астма ва бошқа сурункали касалликлари бор болалар касаллик зўраймаган даврда, албатта, врач рухсати билан чўмилишни бошлашлари мумкин.

Таянч-ҳаракат аппарати функцияси бузилган, сколиози бор, қадди-қоматида нуқсон бор, мускуллари атрофияга учраган, семириб кетган, сурункали бронх-ўпка касаллиги, артериал гипертонияси бор болалар ва ўсмирлар учун очик сув ҳавзаларида чўмилиш фойда қилади.

ПАШШАНИ ҚУРИНГ

Уйда, ҳовлиларда пашша бўлмасин, десангиз ҳамма ёқни тоза, озода тутинг, дастурхонда овқат қолдиқлари, ювилмаган идиш-товоклар қолиб кетмасин. Ахлат челақни тез-тез бўшатиб, уни тозалаб ювиб туринг. Агар хонадонда сигир, кўй бўлса, гўнгини компостлаб қўйинг. Ҳожатхонани ўз вақтида супуриб-сидириб, ювиб, тозалаб туринг.

Пашша уйга кирмаслиги учун хона деразаларига дока ёки тўр тортиб қўйинг. Хўжалик магазинларида "Муксид" ва "Муксид-М" деб аталадиган ёпишқоқ масса сотилади. Бу массада бир парча қалин қоғозга суртиб, пашша кўп жойга қўйиб қўйсангиз, улар ёпишиб қолади.

Кейинги пайтларда пашшага қарши янги восита - полимер пашша тутқич "Инсекта-М" пайдо бўлди. Уни қандай ишлатиш кераклиги қутчасида ёзиб қўйилган. Бу пашша тутқичдан бир неча марта фойдаланиб мумкин.

Шунингдек, инсектицид препарат - "Дихлофос" ҳам хўжалик магазинларида бўлади, у аэрозол баллонларда бўлади. Бу препарат ҳашаротларни қиришда жуда самара беради, бироқ уни нотўғри ишлатсангиз одамларга, ҳайвонларга заҳарли таъсир қилиши мумкин.

Юқоридагиларни ҳисобга олиб, агар "Дихлофос" ишлатадиган бўлсангиз, барча эҳтиёт чораларига риоя қилинг. Бу дорини сепишдан олдин хонадаги озиқ-овқатларни, идиш-товокларни, тувакдаги гулларни, аквариумни, қафасдаги қушларни, мушукни ва ҳоказоларни олиб чиқинг. Эшик ва деразаларни маҳкам ёпиб, баллондаги тавсияга биноан сепинг. Орадан 15 минут ўтгач, хонани яхшилаб шамоллатинг.

Препаратнинг териға, кўзга тушмаслигига ҳаракат қилинг. Мабодо препарат кўзга, бирор жойингизга тегса, уни тезда ювиб ташланг. Ҳамма ишни тугатгач, юз-қўларингизни совунлаб ювишни асло унутманг.

XVI асрда Ҳаким Давоний ал-Ғилоний томонидан форс тилида шеърда ёзилган "Вавойиду-у-инсон" китоби Шарқда учрайдиган ўсимликлар, маъданлар ва ҳайвонотлардан олинандиган дори-дармонлар, уларнинг хосиятлари, ишлатиш йўллари ҳақида баён қилади. Муаллиф Бобурийлардан Акбаршоҳ саройида яшаб ижод этган.

ГУРУЧ

Тангри номин тилга олгандан кейин, Гуруч иссиқ бўлар, бирма-бир дейин. Ювилган сувидан чехра тарабнок, Ич кетиш учун соз, меъда эса пок. Бир тоифа айтар умр афзодир. Сут билан бирга у яхши ғазодир.

ЗИРК

Ҳар киши зирк топиб айласа емиш, Қоринни боклайди, тугар ич кетиш. Иссиқ меъда яллик бўлса нафи бор, Сафрони сўндирмоқ хислатига ёр. Чанқовни қолдирар, қонни совутар, Давоси кишининг дилин овулар. Жигарнинг яллигин қувар заволга, Иссигин келтирар мўътадил ҳолга. Юз рангин гўёки гул каби очар, Иссиқ юрак учун манфаат сочар. Иссиқ шишлар агар бўлса одамда, Наф топар ичса ё суртилган дамда. Ичак яра бўлса, дилда хафақон, Шарбати ичилса қувар бегумон.

ҚОВУН

Қовун табиати ҳўлу совуқдир. Мазасиз хомининг ҳазми бузуқдир. Сариги шириндир, бир қисми бордир, Иссиғу латифлик бу хилга ёрдыр. Томири қушишга беради ёрдам, Гулидан тозалаш кутилар ҳар дам. Тўсиқ очар, ичдан тошларни ҳайдар, Очлик ё тўқликда ейилса зарар. Бодринг қовуннинг бадали эрур, Уруғи, томири қуруқлик берур. Меъданинг ичида бузилса агар, Тез қувмоқ лозимдир, чунки у заҳар.

ТОВУҚ

Товуқда ҳўл-иссиқ бўлади мижоз, Мижозда ҳўроздан иссиқроқ бир оз. Ёш товуқ чарвию ёғлари бироқ, Катта товуқлардан бўлар иссиқроқ. Ўзи ёша тухум қилмагани соз, Кишининг фаҳмини оширади боз. Сонидан ўзгага дил эмас мойил, Овозни очади, боҳ эса комил.

КЎП ТЕРЛАМАСЛИК ЧОРАСИ

Аввало кўп терлаш сабабини аниқлаш керак. Бунинг учун врачга боришингиз зарур, чунки одам баъзан бирор касалликка чалинганда ҳам кўп терлайди. Ўсмирлар вегенатив нерв системаси ёшга хос беқарор бўлгани учун ҳам улар кўп терлайди, бу одатда кейинчалик ўтиб кетади. Ҳатто ҳар қандай одам жисмоний иш қилса, иссиқ овқат ёки иссиқ чой ичса, бирор нарсадан хафа бўлса ҳам терлаб кетади. Айниқса, қўлтиқ ости, бўйин, қўл кафти, оёқ кўп терлайди.

Хўш, бу ҳолни қандай қилиб йўқотиш мумкин?

Аввало, одам шахсий гигиенага риоя қилиши, доимо озода бўлиб юриши лозим. Кунига икки маҳал эрталаб ва кечқурун душда яхшилаб атир совун билан чўмилиш керак. Чўмилгандан кейин тер ҳидини кетказадиган махсус дезодорантлар (лосьонлар, аэрозоллар) қўллаган маъқул. Теймуров пастаси яхши

ёрдам беради. Бу паста ҳам яхшилаб ювингач, ишлатилади.

Одатда қўлтиқ ости кўп терлайди. Шунинг учун қўлтиқ остини депилляторий ёки устара билан тозалаб туриш лозим. Шундан сўнг тери таъсирланмаслиги учун тальк сепилади.

Агар қўлингиз кўп терласа, уни сувга новшадил спирт қўшиб ювинг (бир литр сувга 1-2 ош қошиқ новшадил спирт қўшилади). Одеколон, овқатга ишлатиладиган сирка ва борат кислотани тенг аралаштириб, кафтга суртиб туриш ҳам яхши ёрдам беради (100 грамм сувга 4 грамм борат кислота солинади).

Айниқса, оёқ терлаганда ёмон ҳид келади. Оёқ ҳар кун совунлаб ювилади, сўнгра чайиб, юмшоқ сочиқ

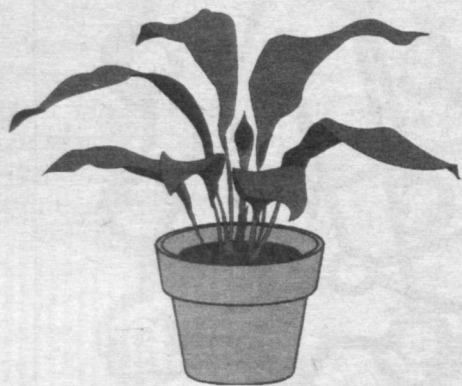
билан қуригунча артилади. Шундан сўнг махсус косметик воситалар: "Турист", "Триви", "Эффект"ларнинг бирортасидан суртиб қўйилади. Оёқни ҳафтада 2-3 марта иссиқроқ сувга солиб ўтириш ҳам фойдали. Бунда сувга марганцовка эритиб солиб, нимранг қилинади. Ванна муддати 10 минут.

Бошқа рецептни ҳам тавсия қилиш мумкин: сувга қуруқ мойчечак (ромашка) настойкаси, эман (дуб) пўстлоғи, қирқбўғим солиб, оёқни солиб ўтириш мумкин. Уни тайёрлаш осон: шу ўсимлик маҳсулотларининг бирортасидан икки ош қошиқ олиб икки литр қайноқ сув қуйиб 30 минут қўйиб қўйилади. Оёқ солиб ўтирилади, кейин оёқ сочиқ билан қури-тиб артилади ва борат кислота ва тальк аралашмасидан сепиб қўйилади.

ЎСИМЛИКЛАР ҚАНДАЙ ОЗИҚЛАНАДИ?

Кизиғи шундаки, ўсимликларнинг ҳам озуқа ишлаб чиқарадиган "фабрикаси" бор. Яшил барглари ана шундай "фабрика"дир.

Олма ва шафтоли мевалари ширинлигини ҳаммамиз яхши биламиз. Демак, уларнинг таркибида қанд моддаси бор. Аммо у қаердан пайдо бўлади? Уларни шафтоли ва олма дарахтларининг япроқлари ишлаб чиқаради. Улар бунинг учун зарур маҳсулотларни тупроқ ва ҳаводан олади.

Шундай компонентлардан бири бўлмиш карбонат ангидрид газини япроқлар ҳаводан ютиб олади. Намликни эса дарахт илдизлари тупроқдан олади. Бу икки модда ўсимликларга қанд ишлаб чиқариш учун етарлидир. Шуни ҳам қайд этиш керакки, япроқларда озуқа Куёш нурлари таъсирида синтезланади.

Айрим ўсимликларнинг эса ширин мевалари ёки шарбати бўлмайди. Аммо бу, уларнинг япроқлари қанд ишлаб чиқармайди, деган гап эмас. Бундай ўсимликларда ишлаб чиқарилган қанд зудлик билан таъмсиз крахмал ёки оксилга айланиб кетади.

Албатта, ўсимликларнинг озиқ-овқат "фабрикаси"га ҳам машиналар керак бўлади. Япроқларда машина вази фасини яшил таначалар хлоропластлар ўтайди. Улар таркибида яшил модда - хлорофил мўл бўлгани учун ҳам яшил рангда кўринади. Куёш нури "машиналар"ни ҳаракатга келтирадиган қувват вази фасини ўтайди.

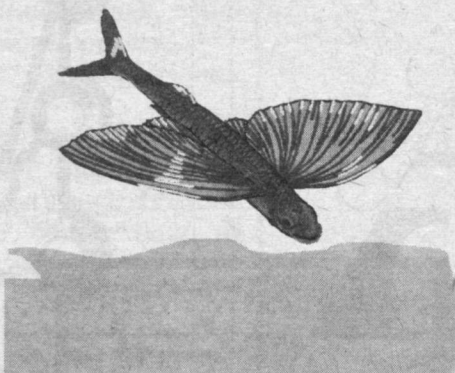
Умун олганда, озуқа ишлаб чиқариш жараёни куйидагича кечади: ўсимликларнинг илдизи тупроқдаги намни сўриб олади; сув ундан ўтиб пояга, поядан ўтиб шохларга, шохлардан ўтиб эса япроқлардаги томирларга тушади; сўнг у томирдан ҳар томонга оқиб, хужайраларга тушади ва хлоропластларга етиб боради.

Япроқларга сув билан биргаликда илгари ўсимликларнинг ўзи ишлаб чиқарган, аммо озуқа моддалари тўпланадиган жой - илдизлар, мева-лар ва уруғларга тушмаган озуқа ҳам етиб келади.

Япроқлар бир вақтнинг ўзида таркибида карбонат ангидрид газини бўлган ҳавони ютади. Газ ва сув ўртасида Куёш нурининг таъсирида кимёвий реакция юзага келади ҳамда крахмал ёки қанд ҳосил бўлади. Сўнг ҳосил бўлган озуқа моддалари томирлар бўйлаб бутун ўсимлик танасига тарқалади.

Бундан ташқари, ўсимликлар озуқа ишлаб чиқариш жараёнида ютилган кераксиз моддалар ва ажралиб чиққан маҳсулотлардан қутулиши ҳам керак бўлади. Шунинг учун ҳавонинг фойдаланилмай қолган катта қисми фотосинтез жараёнида кислород билан бойиган ҳолда япроқнинг остки қисмида жойлашган хужайралар ўртасидаги кичик тешикча - оғизчадан атмосферага ажралиб чиқади.

БАЛИҚЛАР ҚАНДАЙ УЧАДИ?

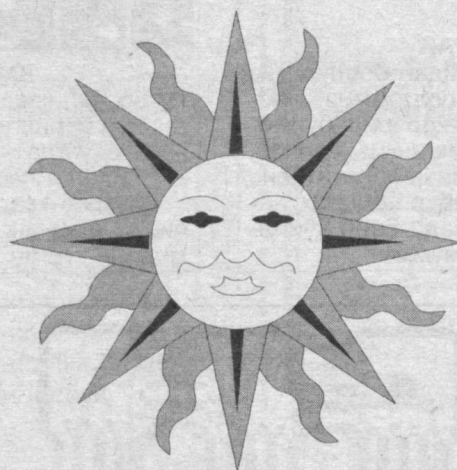
Балиқлар қушлар каби учса, улар ўз сузгичларини қанот каби қоқишлари керак. Бироқ биронта ҳам балиқ бу тариқа уча олмайди.

Хўш, унда балиқлар қандай уचाди? Уларнинг қаноти каттақон олд сузгичларидир. Балиқ учаётган пайти ўз сузгичларини ростлаб олади ва уни ўз танасига нисбатан маълум қияликда тутиб туради. Баъзан бунга орқа сузгичлари ҳам қўшилади.

Аввалига балиқ сув сатҳидан чиқиб турган танаси билан шиддатли равишда тезлигини оширади. Думини шитоб билан ҳаракатлантириб, тезлигини ошира бориб, маълум бир масофани сузиб ўтади. Кейин у сузгичларини ростлаб олади ва маълум ҳолда сақлайдики, ҳаракат тезлигини уни ҳавога кўтариб чиқаради.

Учар балиқлар сув устида юзлаб метр масофани босиб ўтади. Тўлқинлар ўрқачига дуч келиб қолганда, думи билан ҳаракати тезлигини оширади. Учар балиқлар фақат сув юзида учиб қолмайдилар. Улар шу қадар баланд учадиларки, ҳатто океандаги катта лайнер палубасига бориб қўнишлари мумкин.

КЕНГЛИК ВА УЗУНЛИК НИМА?

Ўзингизни океан кенгликларида адашиб қолган кемадаман ёки йўл топиш учун ҳеч бир белги бўлмаган саҳрода саргардон юрибман, деб фарз қилинг. Шунда сиз ўзингизни кимдир топиб келиши учун турган жойингизни қандай тушунтирган бўлардингиз? Айнан шу мақсадда кенглик ва узунлик тушунчалари ўйлаб топилган. Улар ёрдамида сизни Ер юзасининг исталган нуқтасидан излаб топиш мумкин.

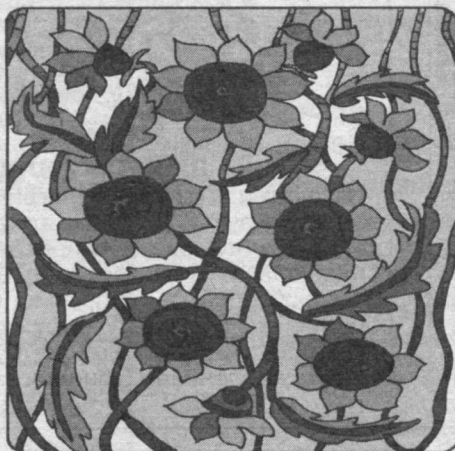
Кенглик объект турган жойни Шимолий ва Жанубий кенгликларга нисбатан аниқлашга хизмат қилади. Кутблар ўртасидаги масофанинг қоқ ўртасидан экватор деб аталадиган хаёлий чизиқ ўтади. Бу ноль кенгликдир. Биз экватордан Шимолга юрганда, Шимолий кенгликка, жанубга юрганда эса Жанубий кенгликка тушиб қоламиз. Кенгликлар Ер атрофида

маълум тенг оралиқлар орқали ўтган хаёлий чизиклардир. Улар бир-бирига ва экваторга параллелдир. Шунинг учун параллеллар деб аталади. Чизиклар орасидаги масофа километрлар билан эмас, градуслар билан ўлчанади. Агар айлана чизиклар билан унинг марказидан ўтадиган 360 та тенг қисмга бўлсак, қўшни чизиклар орасидаги бурчак 1 градусга тенг бўлади. Жойни топишда янада аниқлик бўлиши учун ҳар бир градус 60 минутга, ҳар бир минут эса 60 секундга бўлинади.

Шимолий кутб шимолий кенгликнинг 90-градусида, Жанубий кутб эса жанубий кенгликнинг 90-градусида жойлашган.

Бироқ, бирор жойни аниқ топиб олиш учун ўша жойнинг шимол ва жанубга нисбатан ҳолатини билишгига етарли эмас. Бунинг учун ўша жойнинг ғарб ва шарққа нисбатан ҳолатини ҳам билиш керак бўлади. Узунлик чизиклари айнан шу мақсадга хизмат қилади. Шарқий ёки Ғарбий кутб бўлмагани учун уларнинг ҳисоб бошланадиган нуқтаси ҳам йўқ. Анча вақт бурун ноль узунлик чизиги Буюк Британия пойтахти Лондоннинг шарқий чеккасида жойлашган Гринвич лабораторияси орқали ўтишига келишилган эди. Узунлик чизиклари меридианлар деб аталади. Уларнинг барчаси экваторга нисбатан перпендикуляр ҳолатда бўлиб, бир-бири билан икки нуқтада: Шимолий ва Жанубий кутбларда кесишди. Ноль меридиан чизигининг шарқ томонида шарқий кенглик минтақаси, ғарб томонида эса ғарбий кенглик минтақаси жойлашган.

КУНГАБОҚАР НЕГА КУНГА БОҚАДИ?

Бу ўсимлик ўзининг чиройи билан не-не шоирларни, рассомларни ва оддий табиат шайдоларини ҳайратга солмаган дейсиз. Узун поядаги олтин бошчалар тўлқинларни тутадиган локатор каби доимо қуёшни излайди, унга интилади. Унга ошиқи беқарор бўлиб, ҳижронда бир-бирига талпинётган ошиқ-маъшуклар каби қайтадан офтоб чиқишини кутади. Шунинг учун ҳам у кунгабоқар деб аталади.

Ёввойи кунгабоқарлар иккала Америкада ҳам учрайди. У Кўхна Дунё - европага келиши билан гулхонадан гулхоналарга, кўчиб юраверди ва "қуёш гули" деган ном олди.

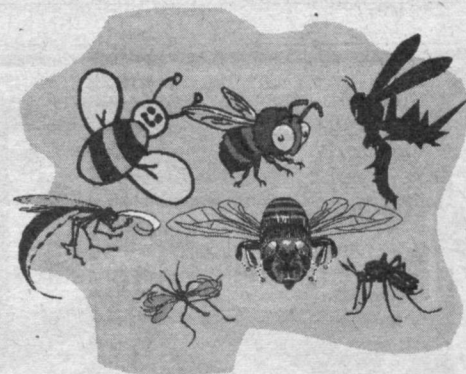
Кунгабоқар узоқ йиллар манзарали ўсимлик бўлиб келди. Аммо олимлар жон-жаҳди билан унинг фойдали сифатларини топишга уринар эди. Доришunosлар кунгабоқарнинг бир оз қуритилиб, ароққа солиб қўйилган гули ва барглари билан безгакка ча-линганларни даволаш мумкинлигини кашф этишди. Асаларичилар унинг

гули таркибида нектар мўллигидан хурсанд. Аммо, барибир, кунгабоқарнинг асосий хусусияти очилмай қолаверди.

Шунда воронежлик крепостной дехқон Бокарев ўз мамлакати ва бутун дунё учун муҳим аҳамиятга эга бўлган кашфиёт яратди. Бу тиниб-тинчимас кашфиётчи кунгабоқарнинг уруғидан яхши ва хуштаъм ёғ олиш мумкинлигини аниқлаш учун анча-мунча бош қотирди.

Тарихда Бокарев тўғрисида фамилиясидан бўлак бошқа бирор маълумот қолмаган. Бугунги кунда унинг кашфиётидан бутун дунё фойдаланади. Таркибида ёғи мўл бўлган кунгабоқар ўз ватани - Америкага қайтди.

ҲАШАРОТЛАР НЕГА ЧАҚАДИ?

Авваламбор қақиш билан тишлаш сўзини фарқлаб олиш керак. Ҳашаротлар, одатда, одам, ўсимлик ва ҳайвонларни овқат топиш мақсадида чақади.

Инсон қақиш билан укол орасидаги фарқни сезмайди. Аксарият ҳашаротлар ўткир учли жағларига эга, улар ёрдамида қақиш ўрнига терини тешаётгандек бўлади. Шундан сўнг улар қон ёки ҳайвон шарбатини сўра бошлайди. Қон қуюлмаслиги учун ундан махсус суюқлик ажралиб чиқади. Чивин қаққан жойни қичишимиз сабаби мана шунда. Ҳашаротлар жағ ўлчами ва ниш санчиш кучига қараб фарқланади.

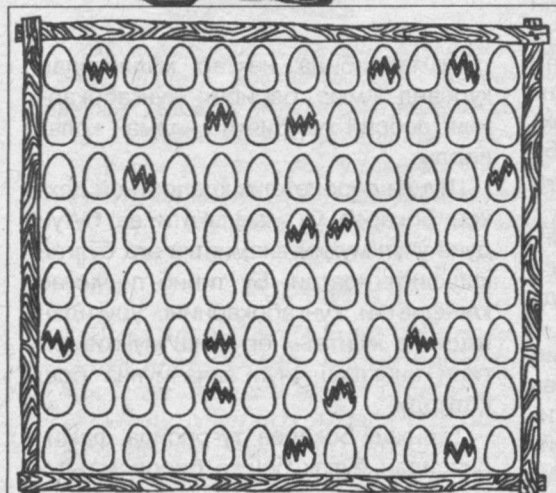
Айрим ҳашаротлар ниш - махсус аъзосига эга бўлади ва унинг ёрдамида ўлжасига укол қилади. Нишдан кўпайиш ва мудофаа воситаси сифатида ҳам фойдаланилади.

Асалари ва арининг ниш ўсиб чиқадиган махсус аъзолари бор. Текинхўр ҳашаротлар пармага ўхшаш хартумчаси қаттиқ найни эслатади. Унинг вази фасини - ўсимлик пўсти ва ҳайвонлар терисини тешиб, тухум қўйишдан иборат. Сўнг тухумдан личинка униб чиқади ва ўсимлик қони ёки шарбати билан озиқланади.

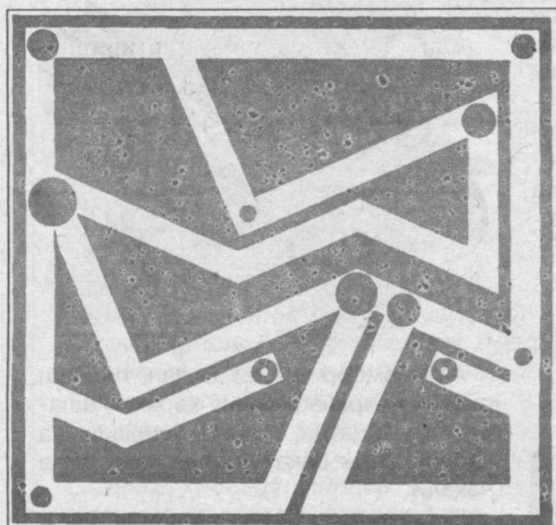
Мана шу сабабларга кўра бундай ҳайвонлар текинхўр дейилади.

Россияда ари, сўна ва сўна пашшаларининг айрим турлари мана шу тариқа кўпаяди. Бу даврда улар тез-тез бир қанча зарарли ҳашаротларни қиради. Масалан, сўна-суворийлар ўз тухумини капалакқуртлар орасига қўяди. Олимлар ҳашаротларнинг бу хусусиятидан ўрмонларнинг ашаддий зараркунандаларига қарши курашда фойдаланадилар.

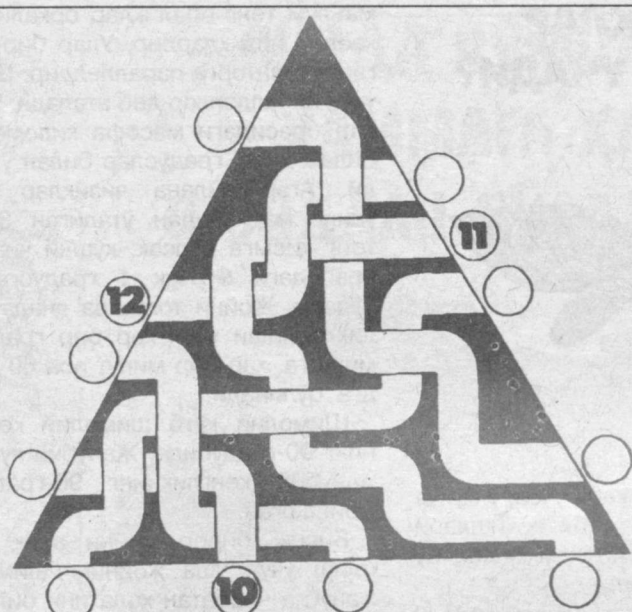
Аксарият ҳашаротлар қандга тўйинган япроқлар томирини чақади ёки тешади. Улар ундан ўсимлик битлари каби озиқ олади.

ТУХУМНИНГ ПАЧОФИ ҲАМ ТУХУМ

Берилган қутичада 96 та ўрдақ тухуми бор. Кутини 7 та тўғри чизиқ билан 8 қисмга шундай ажратингки, ҳар бир қисмда 1 дюжина (12 дон)дан тухум бўлсин ва синган тухумлар ҳам ҳар бир қисмга тенг - 2 тадан тўғри келсин.

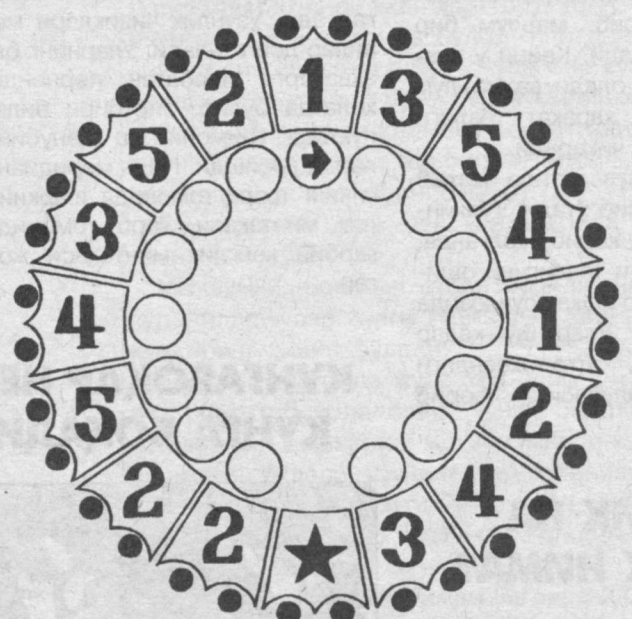
НУҚТАЛАРНИ ТУТАШТИРИНГ

Лабиринтдан имкон қадар кўпроқ нуқталарни бирлаштирувчи узлуксиз чизиқ ёрдамида чиқинг. Бунда бир йўлакдан 2 марта юриш ҳам, уни кесиб ўтиш ҳам мумкин эмас. Йўлнинг боши ва охири - боши берк йўлларда жойлашган.

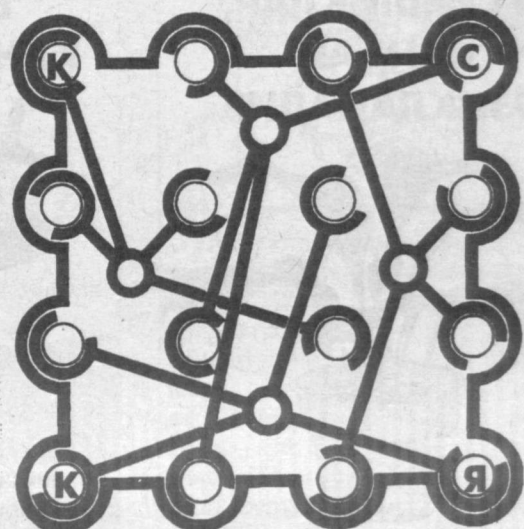
ФИРЪАВН ЛАБИРИНТИ

Берилган лабиринтдаги 1дан 12 гача бўлган доираларнинг бўшларини шундай рақамлар билан тўлдиригки

- 1) ўзаро кесишган олтига йўлакнинг охиридаги йиғинди сонлар бир хил бўлсин;
- 2) пирамиданинг ҳамма томонларидаги сонлар йиғиндилари бир хил бўлсин.

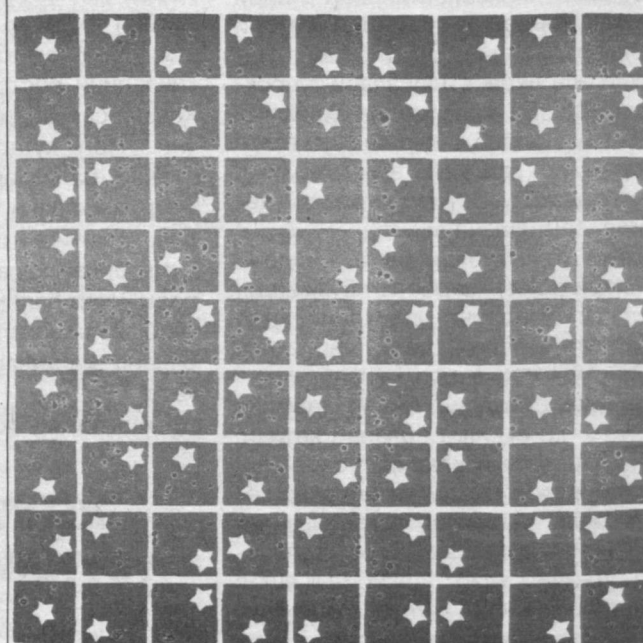
ШАЙТОН ФИЛДИРАК

Саёҳатни 1 рақами ёзилган жойдан бошлаймиз ва юлдузча (*) чизилган жойда тўхтатамиз. Саёҳат давомида сиз филдиракнинг ҳар бир бўлмасидан фақат бир мартадан бўлишингиз даркор. Стрелка кўрсатган йўналиш бўйича ҳаракатлана бошлаймиз. Кейин йўлни қаёққа буриш ўз ихтиёрингизда. Бир юришда сиз бўлмада ёзиб қўйилган рақам сонича "юришингиз" мумкин.

ИЗМАЛАР ВА ТУГМАЛАР

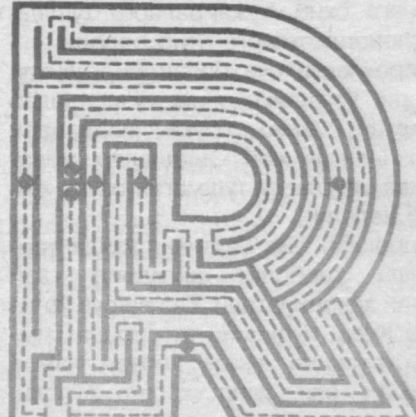
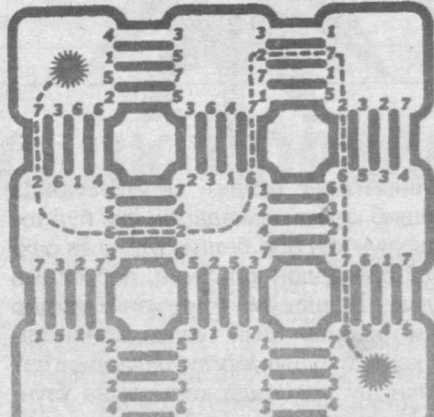
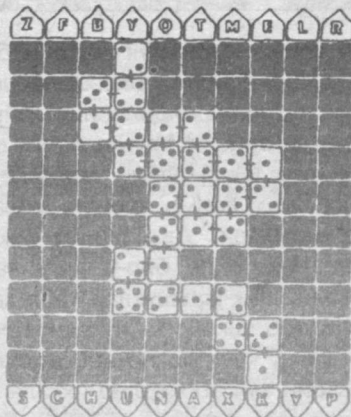
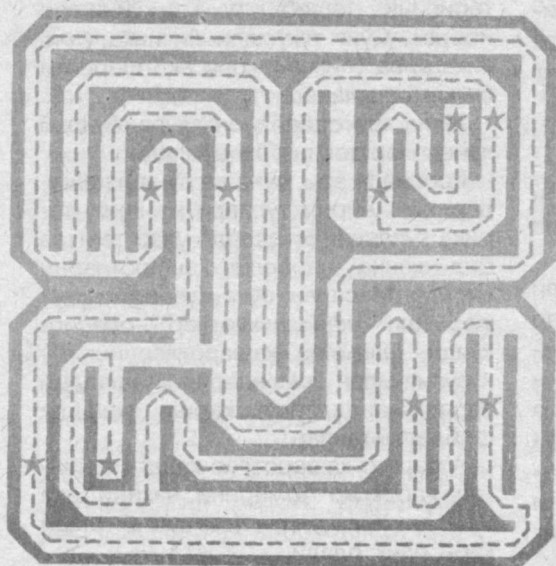
Тўртта ўзига хос изманинг ҳар бири тўрттадан тугмани қадаб туради. Сизнинг вазифангиз - расмда кўрсатилган ҳамма тугмаларнинг рангини аниқлаш. Бунда қуйидагиларга амал қилишни унутманг:

- 1) ҳар бир измага тўрт хил тугмалар - қизил, сариқ, кўк ва яшил тугмалар қадалган.
- 2) расмдаги халқаларда горизонтал, вертикал ва диагональ қаторлар бўйича ҳам тугмалар ранг-баранг бўлиши шарт. Тугмалар рангига мос ҳарфлар Қ (қизил), С (сариқ), К (кўк) ва Я (яшил) билан белгиланган.

ЮЛДУЗЧАЛАР ЗАРБАСИ

Ҳар бир квадратдаги юлдузча маълум 9 ҳолатдан бирида берилган: чап ва ўнгда - юқори бурчакларда, чап ва ўнгда - пастдаги бурчакларда; марказда - юқорида ва пастда, ўнгда ва чағда; марказда... Тўққизта квадратдан иборат (учга уч) гуруҳни топинг. Уларнинг ҳар бирида юлдузчалар ҳар бир ҳолатда турган бўлсин.

**52-53 СОНЛАРНИНГ
«ЎЙИН МАЙДОНЧАСИ»
САҲИФАСИДА ЭЪЛОН
ҚИЛИНГАН
БОШҚОТИРМАЛАР
ЖАВОБИ**

Байроққа яна 12та юлдуз қўшганда уларнинг умумий сони 60тага етиши керак (12тадан 5 қатор).

“ЎШ ИҚТИСОДЧИ”ГА ТАКЛИФ ВА МУЛОҲАЗАЛАРИНГИЗНИ ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛГА ЮБОРИШИНГИЗ МУМКИН:

700029. Тошкент шаҳри, Мустиқлик майдони, 2-уй, 402-хона.

Мулоқот учун телефон:
(371) 139-49-32, 139-16-19,
Факс: (371) 139-48-23.

Читтак бахтсизлигидан нолиб бахт қушини топиш учун йулга чиқибди. Унинг олди-дан чумчуқ чиқиб қолибди. — Дустим читтаквой йул булсин, — сурабди у.

— Бахт қушини излаб кетаяпман, — дебди читтак. Менга ҳам бахт қуши керак, деб чумчуқ ҳам унга қушилиб, бирга ҳамроҳ булиб кета бошлабди. Яна уларга йулда олақарга қушилиб олибди. Учови йул юрибди, йул юрса ҳам мул юрибди. Бир тоққа келиб тўхтабдилар. Чўққига қарасалар бургут турганмиш: Учови бургутни куришиб,

кун утибди. Улар улим ҳолатига келиб қолишибди. Бир-бирига дардини айта бошлабди. Чумчуқ билан олаҳакка читтакка:

— Сенга ишониб ҳолимиз нима булади энди, Бахт қушини топмасак ҳам дурустгина яшаб юрган эдик. Кунимиз тинчгина утарди, озми-купми донлаб юрувдик.

Читтак уларнинг дардини эшитиб.

— Рост айтдинглар мен ҳам қаердан билай, бахтимнинг йўқлигидан бахт қушини излаб чиққан эдим, бу кўргуликлар борлигини тушда курибманми. Узи бахтли яшаб юрган эканмиз, тўрт мучамиз соғ эди, ризқимизни топиб яхшигина яшаб юрувдик, — дебди.

Чўққида бургут уларни кузатиб турар эди. У чўққидан учиб тушиб, уларнинг ёнига келибди.

— Читтаквой, чум чўқвой, олаҳаккавой ишлар қалай? —

БАХТ ҚУШИ

овозларининг борича:

— Ҳой, бургут тоға! Бургут тоға!! — деб бақаришибдилар.

Бургут уларни эшитиб:

— Лаббай, — дебди.

— Бизлар учовимиз бахт қушини излаб юрибмиз, қаердалигини айтолмайсизми?

— Мендан ҳам юқорида, — жавоб қилибди бургут. Бургутга раҳмат айтиб учови чўққи томон учишибди. Учишибди, учишибди... ахири чарчаб қолибдилар. Бахт қуши турган чўққига учиб чиқиш қийин экан. Қанотимиз бор учамиз, бахт қушини топмасдан қўймаймиз. майли чарчасак ҳам, қийналсак ҳам бахт қушини топганимиздан кейин чарчоқларимиз чиқиб кетади, дейишибди. Улар учиб кетаётган пайтда қаттиқ бурон туриб, учовини ҳам пастликдаги балчиққа ташлаб кетибди. Учови ҳам балчиққа ботиб қолибди. Читтакнинг оёғи, чум чўққининг қаноти, олаҳакканинги думи лойга ботиб, лойдан чиқишга ҳеч иложи бўлмай қолибди. Бир кун утибди, икки

Сурабди бургут.

— Ишларимиз вой, — дебди учовлари аранг.

— Жон бургут тоға, бизларнинг шу балчиқдан чиқишимизга ёрдам қилинг, сизни бир умр ёдимиздан чиқармаймиз, яхшилигингизни ҳеч қачон унутмаймиз, — деб ёлворишибди.

Бургут уларга:

— Бахт қушини изламайсизларми? Ҳув юқорида, чўққида турибди, — дебди. — «Йўқ, бургут тоға, бахт қуши керакмас, узимиз бахтли эканмиз, шайтон бизларни йўлдан урибди, фақат шу балчиқдан чиқиб кетсак бас, бахт қушини топганимиз шу булади».

Бургутнинг раҳми келиб учовини балчиқдан тумшуги ва уткир панжалари ёрдамида чиқариб юборибди, улар қувонганидан раҳматни ҳам насия қилиб учиб кетибдилар. Шу-шу улар бахт қушини изламай, меҳнатлари билан бахтли яшарканлар. Бахт қуши ҳар кимнинг узи билан бирга эканлигини шундагина тушунишибди.

Устоз ижоди

НОН

Бувим олдига бордим,

Кулча берди қўлимга.

Ва таъкидлаб айтди у:

«Қара, ўнгу сўлингга.

Нонни ўтириб егин,

Насиҳатга қулоқ тут.

Гар ўшоғи тўқилса,

Уйда йўқ барака-қут».

Бувим айтгандек нонни,

Дастурхонда ейман мен.

Бошқалар ҳам шундай иш

Қилса, раҳмат

дейман мен.

ЛАЗЗАТЛИ
ТАОМ

Айтгин, дунёда нима,

Таом ичра улғудир?

Десам, деди Мирвали

Ноннинг қиёси йўқдир.

Ахир нонни улғулаш

Элда азиз каломдир.

Ноннинг ҳиди ва таъми

Энг лаззатли таомдир.

Ҳикмат САМАДОВ,
Китоб тумани,
7-мактаб.

Сассиқпопишак деган қуш бор экан. У узининг жуда ҳам чиройли қуш эканлигидан қувониб юрса-да ҳам «сассиқ» сузидан уялар экан. Бир куни ота-онасига шундай дебди:

— Нима учун менга Сассиқпопишак деган исм қўйгансизлар, дунёда бошқа ном қуриб кетганмиди?

Ота-онаси фарзандини тинглаб:

— Эй, жигарбандимиз, сассиқпопишакжон, қайси ота-она борки ўз фарзандига ёмон от қўяди... Сенга бизлар дунёда энг чиройли исм қўйганмиз, — дейишибди. Лекин сассиқпопишак тагин ўз исмидан норози булиб: — йўқ, керакмас менга бундай чиройли исм. Уртоқларим билан жанжаллашиб қолсам, «сассиқ, сассиқ» деб калака қилишади. Шу «сассигини» олиб ташлангизлар, вассалом, дебди сассиқпопишак... Агар мен фарзанд кўрсам болаларимга ҳеч қачон бундай исмни қўймас эдим. Ё попишак булай ёки пупишак булай «сассиқни» олиб ташлангизлар, деб гавго қилибди.

Аммо ота-оналари болалигида қўйган отларини ўзгартиришни хоҳламабдилар. Уша дустларинг бекор айтибди. Сен ҳам уларга билганингча жавоб қил, дебдилар.

Шундай қилиб ота-оналари сассиқпопишакнинг отини ўзгартирмабдилар. Сунг сассиқпопишак ўз отини Попу деб атайбошлабди. Бошқа нотаниш қушлар билан танишганда узини Попу ёки Пипи деб таништирибди. Ота-оналари эса ҳар

ПОПУ ЁКИ ПИПИ

доимгидек Сассиқпопишак деб чақаришар экан.

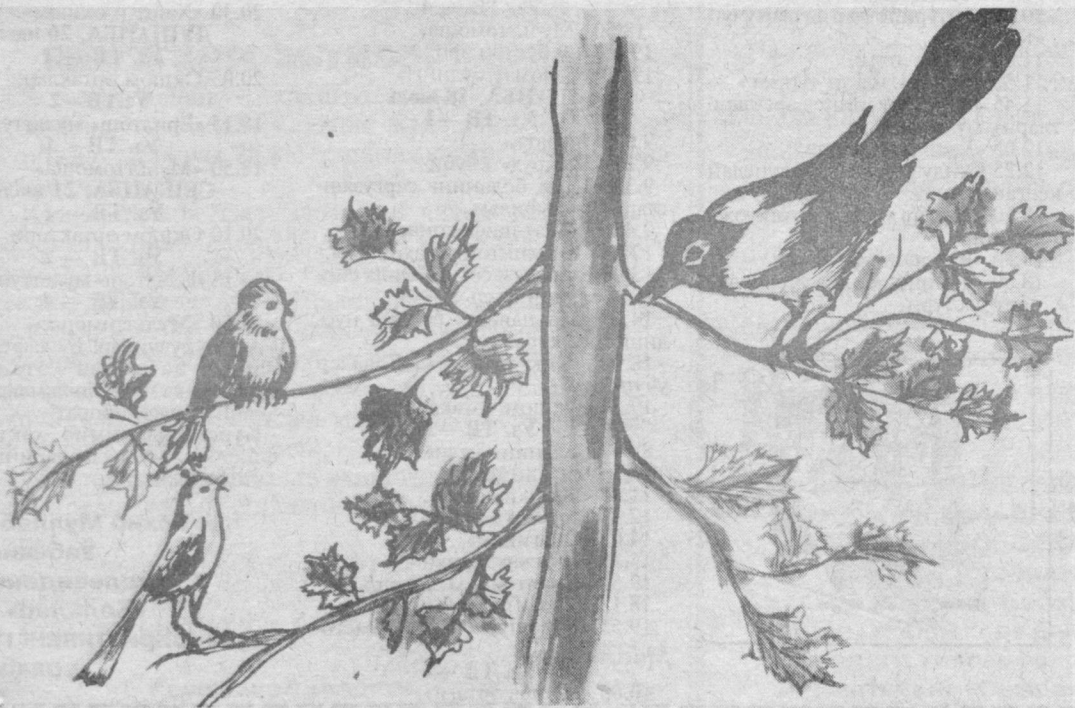
Кунлар утибди, ойлар утибди. Сассиқпопишак вояга етибди. Кунлардан бир куни йўланма билан қарғалар мамлакатига саёҳатга кетибди. Сассиқпопишак қарғалар юртида бахт қуши экан. Қарғалар унинг отини эшитиб зўр меҳмон қилишибди. Ҳамма қарғалар уни бахт қушимиз, деб айланиб-ўргилишиб, катта иззат-икромлар кўрсатишибди. Қарғаларнинг айтишича, Сассиқпопишак бор жойда бахт-саодат булармиш, сассиқпопишак ҳатто шоҳлардан ҳам юқори турармиш. Қарғалар унинг розилиги билан сассиқпопишакни узларига подшо этиб сайлабдилар.

Ота-онаси, оғайни-қариндош, дустларини ҳам унутиб сассиқпопишак қарғаларга подшо булиб яшайверибди. Орадан анча йиллар утиб кетибди. Сассиқпопишакнинг ота-оналари унинг бедарак йўқ булиб кетганидан қайғуриб хафа булибди. Ёлғиз фарзанди сассиқпопишакнинг саёҳатга кетиб қайтмаганлигидан куйинибдилар. Лекин на чора, ундан асло дарак бўлмабди.

Қарғалар мамлакатида подшолик қилиб юрган Сассиқпопишак хатога йўл қўйибди. Уни тахтдан туширибдилар, зиндонга ташлабдилар. Сунг қарғалар тавбасига минг бор таянгириб ҳайдаб юборишибди. Сассиқпопишак кўп хурсандчилик ва кўп қийинчиликлар кўриб ўз ота юртига қайтиб келибди. Ота-онаси ундан шу вақтгача қаерларда юрганлигини сурашса, қарғалар мамлакатида подшо булиб келдим, дебди. Шунда отаси: «Эй эси паст сассиқ, «ўзгалар юртида подшо бўлганингдан кура, ўз юртингда гадо бул», дебди. Сассиқпопишак ота-онасидан узр сураб яна сассиқпопишаклигида яшай бошлабди.

Энди у ота-онаси қўйган бу номдан фахрланиб юрганмиш.

Саодат ТОЖИ,
Қашқадарё вилояти,
Қамаши шаҳри.

Қадрли болажонлар!

Сиз телевизорда бериладиган «Оқшом эртақлари» курсатувини ҳар кеч мириқиб томоша қиласиз. Ҳар гал мультфильм берилаётганида янги бериламан деб экранга куз тикасиз. Агар эскиси берилса, ичингизда афсуслангандай бўласиз! «Э, бунга неча марта курганман» деб руй берадиган ҳар бир воқеани ота-онангизга айтиб бериб турасиз. Мабодо янги мультфильм берилиб қолса борми, бутун дунёни унутиб, жон қулоғингиз билан томоша қиласиз!

Сизларнинг қувончингиз беҳал. Чунки таътил кунларида, аниқроғи кечадан бошлаб «Оқшом эртақлари»да янги куп қисмли мультфильм намоиш этила бошланди. Дарров: «Қанақа мультфильм экан, улар купми?» деб хархаша қилаверманг. Яхшиси бизнинг маслаҳатларимизни яхшилаб ўқиб олинг. Аввало шуни айтмоқчимиз: Сиз «Қундуз амакининг қиссалари» мультфильмини яхши биласиз. Ундаги воқеалар, айниқса Қундуз бобо айтиб берган ажойиб эртақлар ҳам ёдингиздан чиқмаган. Чунки унга «Минг бир кеча» эртақларидан тортиб, Андерсен ва бошқа эртақ ёзувчи ёки айтувчи адибларнинг асарлари асос қилиб олинган.

Гапни нега «Қундуз амакининг қиссалари» мультфильмидан бошлаганимизнинг сабаби бор. Чунки бу янги «Шумтакалар» деб номланган куп қисмли мультфильмни ҳам «Қундуз амакининг қиссалари» сингари Француз ижодкорлари яратилган. Демак, 52 қисмдан иборат бу фильмни сиз икки ярим ой давомида мириқиб томоша қиласиз. Сизларни қувонтирадиган яна бир томони шундаки, сизлар ҳар оқшом ва қундуз кунлари битта мультфильмни тулиқ курасиз. Аввалгиларига ухшаб телевизорда

«Болажонлар, мультфильмнинг давомини эртага курасизлар» деган ёзув чиқиб турмайди. «Бу амакимиз миждовланмай тезроқ мультфильм нима ҳақидалигини айта қолсайдилар» деб шошилаётганлар ҳам бордир-а. Хай, майли, айтсам айта қолай. Мультфильмда ҳақиқий шумтака болалар ҳаёти тасвирланган. Улар ичида ғирт безорилари ҳам, оққунгилчилари ҳам, ҳаёлпарастлари ҳам, қуйингки, барча турдаги болалар бор. Ундаги образларни атрофингиздаги айрим болаларга қиёслаб, бировини Папон, бировини Крунер, бировини эса Лорен деб атай бошласангиз ҳам ажаб эмас. Ҳа, мультфильмдаги айрим қаҳрамонлар шундай аталади. Воқеанинг умумий йўналиши эса, қуйида-

эриша олмай шармандаларча қочиб қолишади.

«Э, ҳа, қизиқарли экан, мазза қилиб курар эканмиз», деб уйлаётганингизни билиб турибман. Аммо, болажонлар, «Шумтакалар» мультфильмининг «Қундуз амакининг қиссалари» мультфильмидан фарқ қиладиган бир муҳим томони бор. У ҳам бўлса, шумтакалар ҳаёти бутунги аҳвол ва воқеаларни ўз ичига олган. Унда эса ҳали сизлар тушуниб етмайдиган сир-синаотлар жуда куп. масалан: Озон қатлами нима? Унинг вазифаси нимадан иборат? Бизнинг ҳаётимизга қандай хавфли томони бор? Озон қатламини ифлос қилмаслик учун нима қилишимиз керак? Агар шу нарсалар-

ДИҚҚАТ! ОЙНАИ ЖАҲОНДА ПРЕМЬЕРА

Мультфильмда катталар ҳаётидаги жуда куплаб иллатлар — ичкиликбозлик, мансабпарастлик, турачилик, зуравонлик ва бошқа қусурлар ҳам калтак остига олинган. Гарчи улар рамзий маънода берилган бўлса-да, сўз дейиладиганда арақ назарда тутиладиганини тезда пайқаб оласиз. Балки бу борада, сизга ёрдам беришимиз мумкин булар. Шунга эҳтиёж сезсангиз, «Оқшом эртақлари»га ёзиб юборинг. Хатларингизни албатта инобатга олишади.

Энди бир-икки оғиз сўз мультфильмни ўзбек тилига дубляж қилиш борасида. Бу мультфильмда ҳам сизга «Қундуз амакининг қиссалари» мультфильмидан таниш булган ака-опаларингиз иштирок этишяпти. Мультфильмга миллий дубляж санъати-га муносиб ҳисса қушиб келадиган артистлардан — Эркин Қомиллов, Зухра Ашгулова, Омон Абдуразоқов, Фарҳод Абдуллаев, Беҳзод Муҳаммадқаримов, Зулҳумор Муминовалар овоз бермоқдалар. Фильмни йулдош Абдукаримов рус тилидан ўзбекчага утирган, режиссёр Мирғиёс Соатов, Мухаррир Чоршам Рузиев.

Азиз болажонлар! Сизларга «Шумтакалар» мультфильмини қуришни, бинобарин уларга асло ухшамасликни талаб қоламиз.

Баҳодир АБДУЛЛАЕВ,
«Ўзбектелефильм» студияси
видеофильм ва дубляж ижодий
бирлашмасининг директори,
Ўзбекистонда хизмат курсатган
маданият ходими.

КИЧКИНТОЙ ШУМТАКАЛАР

гича:

Кичкинтойлар шахри тепасида Дерижабда Чукки Соқол деб аталувчи Митти тасқара учиб юради. Унинг Папон, Пакана ва Найнов деган шалпанг қулоқлари бор. Митти тасқаранинг мақсади — Кичкинтойлар шахридан купроқ уйинчоқларни умариб, янги йил кунга Қорбобо урнига Қорбобо булишдир. Шу мақсадда у шалпангқулоқларини ҳар гал бирор топширик билан Кичкинтойлар шахрига юборади. Бу ерда улар изқувар Боғти, Шаҳар ҳокими, учувчи Бак, гузал Лорен, мусиқа чалувчи Крунер, донишманд Диоген ва бошқа куплаб қаҳрамонларга дуч келишади. Ҳар қандай эртақда буладигандек, Митти тасқара малайлари ўз мақсадларига

ни билмасангиз мультфильмни яхши тушуниб ололмайсиз. Бу биргина мисол. Табиатга оид бундай мисоллар, янги техника ихтиролари ва бошқа хил жуда-жуда куплаб жумбоқларга дуч келасиз. Уларни билиб олишингиз эса битта яхши йўли бор. Мультфильмни ота-онангиз ёки катта ёшдаги опа-акаларингиз билан ҳамжиҳатликда курсангиз айни муддао булур эди. Уйдагилар ёки оромгоҳдаги тарбиячиларингиз олдиқочидан иборат чет эл киноларини қуришадиган бўлса, «Оқшом эртақлари» вақти булганини эслатиб, тушунмаган жойларингизни тушунтириб беришни албатта суранглар, шунда кино ижодкорларнинг мақсадини ва мультфильмдан келиб чиқаётган маънони ўқиб оласизлар.

СЕЩАНБА, 14 июль
ЎЗ.ТВ — 1

9.15. «Яшил чироқ» Телемусобақа. Курсатувда Андижон вилояти Жалолқудук туманида бўлиб ўтган ёш йул назоратчиларининг ананавий беллашувлари намоиш этилади. Ушбу беллашувда Андижон биринчи уринини Тошкент ва Фарғона вилояти, иккинчи уринини, Тошкент шаҳар, Қорақалпоғистон ёш йул назоратчилари учинчи уринини олишга сазовар булдилар. Мусобақалар қай йўсинда бўлиб ўтганини билмоқчи бўлсангиз курсатувни қуришга таклиф этамиз.

10.30 Абитуриентлар, сизлар учун. Адабиёт.
11.30 Абитуриентлар, сизлар учун. Математика.
12.05 «Шум боланинг саргузаштлари» мультфильм, премьераси.
12.20 «Маърифат маскани».
12.35 «Палата» кундузги сеанс, бадий фильм.
14.10 Мен нечун севаман Ўзбекистонни! «Туғилганлар» 1-қисм. Қорақалпоғистон қиссаси 2 қисм.
18.10 «Ердамчилар» мультфильм.
18.20 «Чамандаги гуллармиз» болалар учун.
19.00 «Истиқлолим, сени қўлайман». Республикамиз мустақиллигининг 7 йиллигига.
20.05 Оқшом эртақлари.
21.00 «Акс садо».

ЎЗ.ТВ — 2

18.15 «Ерилтон» мульттўшлам.
18.25 «Еввойи ҳайвонот олами».
19.05 «Онагинам».
ЎЗ.ТВ — 4
18.50 «Мульттомоша».
19.25 «Онамнинг тилаги!» О. Мадалиев.
20.50 «Янги иқтисод».

ЧОРШАНБА 15 июль
ЎЗ.ТВ — 1

8.55 «Соғлом авлод учун» спорт дастури.
9.10 «Юртим жамоли».
9.30 «Ўзбектелефильм» намоиш этади. Зангиота.
9.40 «Рақс, рақс, рақс».
10.30 Абитуриентлар, сизлар учун. Биология.
11.00 Алифбо сабоқлари.
11.30 Абитуриентлар, сизлар учун. Ўзбекистон тарихи.
12.05 «Шум боланинг саргузаштлари» мультфильм премьераси.
12.40 «Қур музикачи» кундузги сеанс бадий фильм.
14.10 «Саргайган саҳифалар».

Хурматли ўқувчилар! Келадиган бу ҳафта ажойиб воқеалар, шонли унутилмас ҳодисаларга бой. Биз уларнинг айримларини эслатиб ўтамиз. Ушбу ажойиб саналар юзасидан таътил кунлари турли тадбирлар ташкил этишингиз мумкин.

Баёний Муҳаммад Юсуфнинг туғилганига 140 йил тўлади. У Хоразмда туғилган. Шоир, тарихчи, мусиқашунос, ҳатто ва таржумон бўлган. Баёнийнинг отаси Бобожонбек Хива хони Элгузархоннинг набираси. У ёшлигидан турли илмларга қизиқди. Араб, форс тилларини, акиси Яхшибойдан тиб илмини ўрганди. У сулс, нуфий, райхоний, шикаста хатларни яхши ўзлаштирган, танбур чертиши ва ёлғизжак чалишда ҳам моҳир бўлган. Баёнийнинг бир девони, Хоразм тарихига оид икки асари ва таржималари сақланган. Баёний ўз даврининг кўзга кўринган шоирларидан бўлиб, классик шеърининг деярли ҳамма турларида ижод қилган. Баёнийнинг тарихий — мемуар асари «Шажараи Хоразмшоҳий»дир. У бу асари билан Хоразм тарихини яратган. Мунис, Оғажийлар бошлаган ишнинг давомчиси сифатида кўринади. Баёнийнинг «Хоразм тарихи» асари «Шажараи Хоразмшоҳий»даги воқеаларни тўлдирди. Лекин,

бу 16 боби асарининг 8 боби сақланган, холос. Асарда асосан Асфандиёрхон ҳукмронлиги даври ва ундан кейин юз берган воқеалар тасвирланган. Баёний Дарвеш Аҳмадининг «Сақойиулаҳбор» асарини арабчадан, Биноийнинг «Шайбонийномасини» форсчадан, Абу Жаъфар Муҳаммад Бинни Жорир ат-Таборийнинг «Тарихи Таборий» асарини форсчадан ўзбек тилига таржима қилган.

Тошкент — телевидение Ватани.

Илк бор телевидение ихтироқиси бўлган Белянский Иван Филиппович 90 ёшга тўлди. У Б.П. Грабовский билан ҳамкорликда электро-техникага оид тажрибалар ўтказиб ҳаракатдаги тасвири электрон нур ёрдами билан бир жойдан бошқа жойга тасвир узатадиган ва қабул қиладиган радиотелефон аппарати яратилди ва бунга 1928 йили лаборатория шароитида сынаб кўришди. 1928 йили Тошкентда жамоатчиликка содда телевизор ишлаб турган ҳолда намоиш этишди. Б.П. Грабовский ва И.Ф. Белянскийга шу аппарати учун ўша йили патент берилди.

Шу кунги илк бор экранда инсон тасвири намоиш этилди. Шу тариқа Тошкент — телевидение Ватани бўлиб қолди...

Адабий курсатув.

18.10 «Доно бобо даврасида болалар учун».
20.10 Оқшом эртақлари.
ЎЗ.ТВ — 2
18.15. «Ерилтон» мульттўшлам.
20.10 «Билиб қўйган яхши».
ЎЗ.ТВ — 3
16.35 «Эртақнамо чоршанба» болалар учун кинокурсатув.
ЎЗ.ТВ — 4

18.50 «Мульттомоша».
20.10 «Елқин».

ПАЙШАНБА 16 июль

ЎЗ.ТВ — 1
9.10 «Илм узлиқни билмакдир».
9.30 «Ялқов» мультфильм.
9.40 «Алпомиш авлодлари» спорт дастури.
10.05 «Сехрли оҳанглар». Болалар учун.
10.30 «Абитуриентлар, сизлар учун. Адабиёт».
11.00 Янги алифбони урганамиз.
11.30 Абитуриентлар, сизлар учун. Физика.
12.05 «Шум боланинг саргузаштлари» мультфильм.
12.20 «Ажаб саодат эрур». Бадий публицистик курсатув.
12.45 Кундузги сеанс «Жадвалдан ташқари поезд». Бадий фильм.
18.10 «Кичкинтоймиз — гижингтоймиз».
18.30 «Менда фикр бор» Тадбиркорлар телевизион клуби.
20.10 Оқшом эртақлари.
ЎЗ.ТВ — 2
18.15 «Жажжи давра».
18.35 «Икки минг йилдан сунг» телесериал.

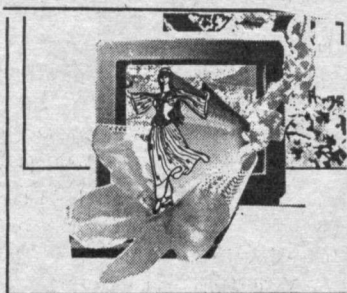
18.55 «Катта танаффус» телеуйин.
20.10 Табобат оламида.
22.35 Оилавий экран «Цирк майдонига йул».

ЎЗ.ТВ — 4

18.50. «Мульттомоша».
19.05 «Сухбатот».

ЖУМА, 17 июль

ЎЗ.ТВ — 1
9.40 «Меҳр макони».
10.05 «ЗИЙНАТ».
10.30 Абитуриентлар сизлар учун «Ким».
11.00 Немис тили.
11.30 «Мен туғилган тупроқ».
11.45 «Шум боланинг саргузаштлари» мультфильм.
12.05 «Ҳаёт чашмалари».
12.25 Кундузги сеанс «У дунедан келган қотил».
18.10 Болалар учун «Олтин тоғ» телеуйин.
18.35 «Юксалиш».
18.50 «Чемпион билан учрашув». Спорт дастури.

19.55 «Омонлик тилаймиз».
20.10 Оқшом эртақлари.
21.30 «Ватанни севмоқ иймондандир...»
22.00 «Еднома» Шамси Одил.
ЎЗ.ТВ — 2
18.15 «Бугуннинг боласи».
18.35 А. Алимбоев «Оғзаки ҳикоялар» 2-курсатув.

ЎЗ.ТВ — 3

17.00 Болалар учун «Бинафша»
ЎЗ.ТВ — 4

18.50 «Мульттомоша».
19.05 «Бу бустон аро...»
19.50 «Саломат бўлинг!»

ШАНБА, 18 июль

ЎЗ.ТВ — 1
9.00 «Зиерат».
9.10 «Шохрух» клуби
9.30 «Шум боланинг саргузаштлари» мультфильм.
9.45 «Табиат шифохонаси».
12.05 «Кичкинтой устахонаси».
13.00 Кундузги сеанс «Оила сирлари» бадий фильм.
14.25 «Маънавият» бадий публицистик курсатув.
18.00 «Ҳикматнома». Болалар учун.
19.50 «Оқшом эртақлари».

ЎЗ.ТВ — 2

8.00 «Боланинг тили».
8.15 Оилавий экран
11.45 «Жажжи давра».
12.05 Болалар экрани.
14.05 «Онагинам».
15.15 «Ислом тарихи».
17.50 «Ерилтон» мульттўшлам.
18.15 «У ким? Бу нима?»
19.55 «Учрашув» Саида Рамотова.

ЎЗ.ТВ — 4

10.05 «Шанба эртаги».

11.15 Япониянинг кашф этилиши».

18.50 «Мульттомоша».

21.10 «Бу ажиб дунё...»

ЯКШАНБА, 19 июль

ЎЗ.ТВ — 1

8.25 «Камалак» Болалар учун кинодастур.

10.00 «Ватанимга хизмат қилман».

12.20 «Кувноқ стартлар» телемусобақа.

13.20 «Қушиғим-жон қушиғим» Курсатувни Ўзбекистон халқ артисти Шермат Ёрматов олиб боради.

18.00 «Фламинго» Болалар учун.

18.40 «Бутун жаҳон усмирлар уйинлари».

20.05 «Оламга саёҳат».

ЎЗ.ТВ — 2

8.00 «Бугуннинг боласи».

9.20 Экранда премьераси «Робин Гуднинг янги саргузаштлари».

9.45 «Эркатой».

11.40 Болалар экрани.

16.55 «Мульттипанорама».

18.15 «Бўш утирма».

18.35 «Синфдош».

ЎЗ.ТВ — 4

9.00 «Хайрли тонг».

9.55 «Эртақларнинг сеҳрли олами».

14.20 «Жонли сайёра».

18.45 «Мульттомоша».

19.45 «Сенинг вақтинг».

20.30 «Хайрли оқшом».

ДУШАНБА, 20 июль

ЎЗ.ТВ — 1

20.05 Оқшом эртақлари

ЎЗ.ТВ — 2

18.15 «Ерилтон» мульттўшлам.

ЎЗ.ТВ — 4

18.50 «Мульттомоша».

Азиз ўқувчилар! Бу ҳафта сизларга намоиш этадиган курсатув ва мультфильмларимиз ана шулардан иборат!

Курсатувларимиз ҳақидаги фикр ва мулоҳазаларингизни кутиб қоламиз.

Тоҳир Муллабоев,
Ўзбекистон
телевидениеси
«Болалар» Бош
муҳарририятининг гуруҳ
раҳбари.

ЭССИЗ, ФАРЗАНД ДЕГАН НОМ

бола бўлиб бола эмас, йигит бўлиб йигит эмас (менимча) ўша оқ кўйлакли, галстук таққан, сочини ҳам шаҳарчасига чиройли тараган, ранг

бордим. Шу пайт ночоргина кийинган, кишлокнинг оғир меҳнатидан хусни ҳаловати йўқолган, ҳатто каттиқрок гапиришга ҳам хайиқиб тур-

Мен ҳам, ҳовлида ўтирган кўп талаба ва абитуриентлар ҳам она- бола учрашувини кузатдик. Она «ўғлим», деб унинг ҳузурига кулоч очиб

рўйига шаҳарлик туси кирган ўша нусха ҳам ўқир. Ўқимаса ўқиганлардан эшитар...

Ўғлим Тошкент Шарқшунослик институтига ҳужжат топширди. Ҳужжат топширишга у билан мен ҳам бирга

ган бир она:

— Ўғлим араб тилида ўқийди. Анчадан бери уйга бормаяпти, кўргани келдим, — деди. Шу пайт Аҳмад Раҳматни, Раҳмат Шавкатни чақириб, унинг ўғлини топиб беришди.

ошиқса... бола шунчаки кўлини узатиб, ўзидан онани итариб, «Нега келиб, ҳамма ёққа ваҳима қилиб юрибсиз, яқинда уйга борардим-ку...», — деганча худди бегоналардай четга бошлади...

Бор гап шу. Талабалар ҳам, абитуриентлар ҳам, мен ҳам йигитнинг меҳрсизлигига гувоҳ бўлганлар ўқибсан-у ўқимабсан, олим бўлибсану одам бўлмабсан...» дедик. Очиғи «ўқимишли» ўғлим бўлишини сира- сира хохламайман. Азиз «Тонг юлдузи»! Хатимни саҳифангда эълон қилиб, она ва бола, ота ва фарзанд каби мавзуларда саҳифалар ташкил эт. Ана шунда меҳр-оқибатли, бир-бирига шавқатли ва садокатли бўлиш болаликдан болаларимизга сингиб боради. Шарқ тарбияси билан тарбияланган миллат болалари эртага ҳам илмли, ҳам маърифатли бўладилар деб орзу қилдим.

Сангиной УЛУФОВА,
Навой вилояти,
ХАЗОНА қишлоғи.

«ЗИРАПЧА»ЖОН, ЙЎЛИНИ ТОП...

Биз учун аллақачон сеvimли бўлиб улгурган «Тонг юлдузи» га синифимиз билан ўтган йилдан буён обуна бўлганмиз. Унинг ҳар бир сонини кизиқиш билан ўқиймиз, ҳар келгуси сонини интизорлик билан кутамиз. Негаки, газетада тенгдошларимиз ҳаётидан хикоя қилувчи кизиқарли воқеалар, дунё янгиликлари билан бир қаторда, мактаб ва ёшлар муаммолари бартараф этилмоқда. Бизбунга чин дилимиздан ишонамиз. Ва шунинг учун ҳам, бизни қийнаётган бир муаммо тўғрисида ёзаямиз.

Муддаога ўтсак, бизнинг мактабда энг катта муаммо-китоб танқислиги. Шундай болалар борки, ўқишни истамайдилар, лекин уларга барча китоблар етарли.

Билимга чанқоқ ўқувчиларга эса... Балки сен кутубхонага боринглр, -деб, маслаҳат берарсан. Афсус, кутубхонамизда керакли китоблар йўқ ҳисоби. Чунки биз кўпроқ янги, қизиқарли, бадиий китоблар ўқишни хоҳлаймиз. Адабиёт ўқитувчимиз ҳам шунга ундайдилар. Мактаб кутубхонасида эса, янги нашр қилинган бадиий китоблар собиқ СССР давридан қолиб кетган китоблар чанг босиб ётибди. Илтимос, бизга ёрдам бер. Бунга ким сабабчи, мактаб маъмуриятими ёки... Мактаб кутубхонасини тўлдир, ё китобхоналарни китоблар билан қувонтир. Хуллас, йўлини топ...

Бухоро шаҳар,
34-мактаб,
10-а синф ўқувчилари

Боболаримизнинг айтишларича қишлоғимиз 1950 йилда, чўлнинг ўртасида-Сирдарё вилоятининг Боё

нғу, энига 3,5 метр, бўйига 5,55 метрли хоначаларда ўқиямиз. Айниқса ҳарбий таълим, физика, химия каби

ЯККА-Ю ЯГОНА-Ю... ЁКИ ШАРТИМГА РОЗИ БЎЛСАНГ, ЙЎЛГА ЧИҚЫ

Ҳа, бизнинг клубимиз яккаю ягона. Уч маҳаллага битта. Ишонасизми йўқми уч маҳалла ёшлари ҳам, айниқса ўқувчилари бу клубни кўзига суртиб кадрлашади. Эҳе бу ерда нима томошалар бўлмаган дейсиз. Клубимизга Мирзабек Холметов ҳам, Обид Асомов ҳам, ҳатто Хожибой Тожибоев

ҳам келиб томоша кўрсатган. Лекин шу яккаю ягона

клубимиз ҳозир қаққайиб қолди. Ҳа, ичида бир томоша кўрсатилмайдиган, одамлар хордиқ олмайдиган, назардан қолаётган клубни яна нима дейиш мумкин.

Жиззах вилояти, Мирзаўл райони, Пахтазор қишлоғидаги бу клуб атрофини аллақачон ўт-ўлан босиб кетди. Ўт-ўлани қурғур бу ёмғирли йилда баайни ўрмонни эслатмоқда.

«Ўрмон»да ҳар турлик тикан барқ уриб ётир. Бу ерда зирапчалар гуллаган...

«Тонг юлдузи»даги Зирапча ўрток, кел, сени клубимиз атрофидаги Зирапчагуллар билан таниш-

тириб қўяман. Сенга бирортаси ёқиб қолса шартимиз бор. Шарт шуки, тўй клубда бўлади. Шартимга рози бўлсанг йўлга чиқ...

Исфандиёр СУЯРОВ.
Шу қишлоқдаги 9-мактаб
битирувчиси.

ЎЗИМИЗ ҚУРИБ ОЛАМИЗ

вут туманида ташкил этилган экан. Болалар яъни мактаб ўқувчилари 50- йиллардан то 1966 йилгача кичик ва тор хоначаларда ўқиган эканлар. Мен бу тарихни бекорга айтмаяпман. Чунки, бугунги кунда биз ҳам 1968-йилда қурилган тор, коро-

хоналарда электр чироқлари ёнмаса, қоронғуда дарс ўтиш амримаҳол. Мактабимиз 11 йиллик. Ўша вақтларда 25-30 ўқувчиға мўлжалланган мактабда ҳозирги кунда 309 нафар ўқувчи таълим олаяпмиз. Бу давр ичида «савхоз»да катта-катта

Бундан бизнинг ота-оналаримиз суюнишди. «Олмали» маҳалламиз комитетининг раиси Бегимкулов Пиримкул орқали «совхоз» директоридан янги мактаб биноси қуриб беришни илтимос қилганлар. Ниҳоят 1993 йилда янги мактаб пойдевори қурилган. Бу хабардан биз ўқувчилар жуда қувондик. Мактаб қурилиши «шиддат» билан давом этарди. 1994 йилда мактабнинг 4 хонадан иборат икки қавати бўтди. Ошхонаси, иситгич деворлари қад кўтарди. Ва шу бўйича чала қолди. «Қолган ишга қор ёғар», - деб бежиз айтишмаган экан. Тезроқ катта бўлиб, мактабни битирсак, ўзимиз қуриб олармидик...

Ойбек БОЙБЎТАЕВ,
Зохид МУХАММАДИЕВ,
Жамила БОБОЕВА,
жами 15 та имзо.
Сирдарё вилояти, Боёв
тумани, «Галлакор» ёпиқ
турдаги хиссдорлик
жамиятининг «Олмали»
қишлоғи, 20-ўрта мактаб
ўқувчилари.

УХАЙДИ

Ювинмасдан ётгани
Етмаганидек,
Куйлаги, пайпоғини
Кийиб ухлайди.
Бу кетишда фарқламай
Салому алик,
«Аёло» ўқиши каби
«Кийиб» ухлайди.
Куни бўйи югуриб
Улгурмайди?
Китоб-дафтари тўзиб,
Ўзи ухлайди
Оёқ-қўли шилинган
Қақшаб турибди
Йўқ-йўқ, ўзимас, юмук
Кўзи ухлайди.
Хамма уйқуга кетса
Уйғониб олар,
Қорни очиб, кўргани
Ошаб ухлайди.
Ёки уйқу бермасдан
Ҳеч кимга, ёниб,

Иситмалаб, касали
Ошиб ухлайди.
«Сув,» дейди, чой
тутсангиз,
Сетиб ухлайди. Устидаги
кўрпани
Тетиб ухлайди.
Ухлайверсин бу бола
Кеча-кундузи.
Боши деворга тегиб,
Чиққунча кўзи.
Балки сиз ҳам танирсиз,
Бу бола кимдир?
Сув кечишда биринчи
Абдукаримдир?
Ёки Ботир, Бобирдир,
Билол, Хилолми?
Нимага индамасдан
Хамангиз жимдир?
Айтинг, бўлмасам топиб
Оламан ўзим.
Сиздак бола ўстирган
Онаман ўзи...

УМИДА

Мактабимиз аҳволи

БИЗГА КИМ ЭЪТИБОР БЕРАДИ?

Ассалому алайкум, ҳақиқатпарвар «Зирапча»жон! Бизнинг мактабимиз аҳволи жуда ачинарли. Кимга мурожаат қилишни ўйлаб бошимиз қотди. Нима қилишни билмай қолдик.

Қиш пайтлари мактаб тоmidан чакка томади. Болалар жуда қийналишяпти. Аслида ҳурматли Президентимизнинг мактабларга ғамхўрлик қилиш ҳақидаги оталиқ ташкилотлар бўйича айтган гаплари ҳамон қулоғимизда. Шундай экан, бизни мактабга Китоб туманидаги Мейликул Бобоев жамоа хўжалиги ҳомийлик қилиши лозим., аммо жамоа мутасаддиларининг ўз бурчини бажармаслигидан тоқатимиз тоқ бўлиб, ушбуни ёзишга мажбур бўлдик.

Мактабимиз 1965йилда қурилган, биноси эски. Уни таъмирлаш лозим. Поллари эскирган.

Зора, зоримиз ижобатга ўтиб, мактабимиз ҳомий ташкилот томонидан тўлиқ таъмирланиб берилса! Нур устига аёло нур бўлар эди.

Сенга салом билан,
Қашқадарё вилояти, Китоб туманидаги
Собир Раҳимов номли 7-ўрта мактабнинг
бир гуруҳ ўқувчилари.

«ПАРИЛАР ТАЪҚИБ ЭТИАДИ»

— Бу воқеага анча бўлган, деб ҳикоя қилади Қизилтепа туманидаги 14-мактаб ўқитувчиси Бибиражаб Низомова.

Ўшанда дадам 18-19

юрадилар. Аммо, кулги ва аллакандай товушлардан такқа тўхтаб қоладилар. Ўзингиз ўйланг, ёлғиз далада эдилар, ҳозир. Кун ҳам шафаққа эндигина бош қўйганди. Қандай қилиб бундай базм бўлиши мумкин?..

Дадам бир амаллаб, тракторга минадилар ва эшикларни маҳкам беркитиб зарурат учун кишлокқа кетган шерикларини кута бошлай-

дадам, яна бир бурчида Насим тоғам ухлайдилар. Бир чол келиб дадамни уйғотди. Тезда кийиниб йўлга чиқиларини, агар тонг отишини кутсалар юролмайд қилишларини айтади. Дадам тезда кийиниб, этикларини кияётганда Насим тоғам уйғониб, ширчай ичиб, кейин кетасан-дейди. Ноилож қолган дадам этикни ечмасдан пойгакка ўтирадилар...

Шу билан қирқ кун тилсиз, оёқсиз ётиб қоладилар. Қирқ бир кун деганда ҳалиги чол келиб дадамни уйғотиб: «Тур, ётаверасанми?»-дейди. Дадам кўзларини очиб қарасалар, ёнлариди дадалари ўтирибди...

Дадам ханузгача бизларни, невараларни қоронғу тушгандан сўнг кўчага ёлғиз чиқишга қўймайдилар.

— «Парилар таъқиб этади»- дейдилар.

Устозимиз мактуби мени яна хаёлга толдирди. «Кунлардан бир кун» мавзусида тушдами хушда бўлган воқеаларни сизга сўзлаб беришда давом этишим кераклигини эслатди. Бу балки эртаққа ўхшар, балки афсона ё ривоятга. АММО...

Эртақлар яхшиликка етақлар.

Афсоналар замирида маълум ҳақиқатлар бор.

Ривоятларни эса бежиз ўйлаб топишмайди...

Азиз газетхон, сиз мактаб ёшида мисиз ёки нафақахўр мисиз, менинг ёзганларимга, эшитган, кўрган, билган воқеа ва ҳодисаларга разм солаётган бўлсангиз ҳаммасида айтадиган сўзни айт, айтмасидан қайт. Қондош жондошларинг қилма деган ишни қилма... деган панду насихат бор.

Мақсадимиз- кўп яшанг. Инсон бўлиб, инсоний хислатлари хўб бўлиб яшанг!

КУМУШ

ёшларда бўлиб, бир тракторчи амакига ёрдамчи бўлиб ишлаган эканлар.

Шудгор пайти. «Гуппи» деган ерда бир ўзлари трактор хайдаётган дадамлар қаттиқ бир гумбурлашдан чўчиб кетадилар. Ё шамолдан, ё тўзондан катта ўрик дарахти илдиз пилдизи билан кўтарилиб, дадамнинг кўз ўнгида бошқа ёққа бориб тушади. Хавода учиб яна ерга тушган дарахтга тракторнинг сингган дераза ойналарини артиб, қизиқиб қарайдилар. Бехосдан шудгор қилинган жойда катта бир давра, ўртада гулхан ёқилган, атрофида узун сочили, оқ кийимли қизларга кўзлари тушади. Астагина эшикни очиб, трактордан тушадилар ва орқа томонга

дилар

Бир пайт велосипедли йўловчи келиб, шериклариникида меҳмон борлигини, келолмаслигини айтиб жўнаб қолади. Бечора дадам бўлаётган базмни у кишига кўрсатиб, тушунтирмакка уринадилар, аммо овозлари чиқмайди...

Шу куни уйга қай алпозда етиб келганлари ёдларида йўқ. Чунки қоронғу кечада, ариқ четида думалаб ётган дадамни ҳамсоямиз кўриб қолади ва бунақа «бўкиб ичиш» одати йўқ эдику деб, Насим тоғамга хабар қилади. Тоғам дадамни ўз уйига келтиргач дам олсин деб, ҳалиги воқеа ҳақида оғиз очмайдилар.

Ниҳоят уйқулари келиб, сандалнинг бир бурчида

САЛОМ, «ТОНГ ЮЛДУЗИ»!

Биз синфдошлар сени ўзгача қизиқиш билан ўқиб борамиз. Айниқса, иқтисодиётга бағишланган саҳифаларинг ҳаммамизга маъқул бўлмоқда. Хатто, шу мавзудаги саҳифаларингнинг ўқиб, менинг энг яқин дугонам Нигора ўз касбини танлади. У

келажакда машҳур иқтисодчи бўлмоқчи. Мен дугонам Нигорани яхши кўраман. Чунки у хушфеъл, ажойиб қиз. Сен орқали Нигорага «Дугонажон, келажакда орзунгга эриш. «Тонг юлдузи» ёрдамини ҳеч ҳам унутма!», — дейман.

Сенга эса азиз дўстим, «Тонг юлдузи», жамики инсонлар сенинг тафтингдан баҳра олсин, — демоқчиман.

МАКТУБЛАР
ҚУТИСИ

Дилафруз

МУҲАММАДЖОНОВА,

Тошкентдаги 157-мактаб ўқувчиси.

КИМ АЙБДОР?

Мен яқинда бир воқеанинг гувоҳи бўлиб, тўғриси ҳайратда қолдим. Келинг, яхши сиз катталар ва тенгдошларни ҳам бу воқеадан хабардор этай:

Кўча тарафдаги ариқ бўйларида кўчат эккан уй эгаси хайвонлардан асраш учун унинг атрофини сим билан ўраб қўйибди. Бир бола қўй боқиб келаятиб шу симни ушлаб олибди. Хўш, шунга нима бўлибди, дейсизми? Шошманг, чунки бу сим — оддий сим эмас, балки ток уланган сим экан. Бу ёғи ўзингга аён... Қадрли «Тонг юлдузи», илтимос ўзинг айт. Хўш, бунга ким айбдор? Ток урган боланинг ўзими? Ота-онасими? Ёки уй эгасими?

Гулнора ХУДОЙБЕРДИЕВА

Андижон туманидаги

42-мактаб ўқувчиси.

Балиқ ови

Саҳифамизни «Табиатшўнос»

Мирзо Улуғбек
туманидаги
27-мактабнинг
1-синф ўқувчиси

Сухроб
МИРЗАЕВ

ўзи чизган расмлар
билан беади.

ТОНГ ЮЛДУЗИ Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚЎМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
"СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН" ХАЛҚАРО
ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАҲРИР ХАЙЪАТИ:

Муртазо СУЛТОНОВ,
Жаббор РАЗЗОКОВ,
Гулнора ЙУЛДОШЕВА,
Ҳотам АБДУРАИМОВ,
Дадаҳон ЁҚУБОВ,
Миришхон МИРҲАМИДОВ,
Баҳодир БЕКМУҲАМЕДОВ,
Феруза ОДИЛОВА.

"ЁШ ИҚТИСОДЧИ"

ИЛОВАСИНИ ТАЙЁРЛАГАНЛАР:

Музаффар ПИРМАТОВ,
Мукаррама МУРОДОВА,
Равшан ҚАМБАРОВ,
Асқар ШОКИРОВ,

IBM компютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Ҳажми 1 босма табоқ. Бюрогма — Г-094. 46.496 нусхада босилди. Қоғоз бичими — А-3. Босишга топирилиб вақти 19.00. Топирилди — 18.30. Навбатчи: София МУҲАММАДЖОНОВА

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137
• Манзилимиз: 700083,
• Тошкент шаҳри,
• Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
• Нашр кўрсаткичи: № 64563
• Тел: 1-33-44-25
• 1-36-57-91
• 1-36-54-21